

İçindekiler

Bir Hadis-i Şerif Üzerine
Abdullah DEMİRCİOĞLU / 2

Rabıta
Prof. Dr. Hasan Kâmil Yılmaz / 14

Cenâb-ı Allah'ı Sesli Zikir (Cehri Zikir) - 2
Zül-Cenâheyn / 24

Girit'teki Kadiri Tekkeleri
Edebâli KARABIYIK / 42

Bir Hadis-i Şerif Üzerine
Abdullah DEMİRCİOĞLU / 2

Mustafa Hayri ÖĞÜT Efendi (k.s) Hazretlerini Rahmet ve Minnet ile Anıyoruz / 4

Osmanlı'nın Manevi Kurucusu Şeyh Edebâli (k.s) / 6

Allah'ı Bilmeyene Yüz Delil
Oktay YETİŞKİN / 9

Nefsin Kötü Hasletlerinden Kibir ve Ucb
Mizan / 10

Yola Düşüp Dosta Gitmek-1
Yrd. Doç. Dr. Mustafa TATÇI / 13

Rabıta
Prof. Dr. Hasan Kâmil Yılmaz / 14

Fala İnanma
Ayşegül SAYIN / 17

Manevi Yol Göstericiler, Gece Çakan Şimşekler Gibidir
Yalçın ALBAYRAK / 18

Allah'ın(c.c) Boyası
Fatih TIRYAKI / 20

Ey Derviş Ey Talip
Yusuf SELİM / 22

Cenâb-ı Allah'ı Sesli Zikir (Cehri Zikir) - 2,
Zül-Cenâheyn / 24

Abdülkadir Geylânî'nin Tasavvufi Görüşleri - RIZA
Prof. Dr. Dilaver GÜRER / 26

Çocuk ve Yalan
Yeşim Gezmiş TORTUM / 28

Bişr el-Hafî
Prof. Dr. Mustafa KARA / 30

Tebliğde Güçlük, Meşakkat, Zorluk
Prof. Dr. Ali AKYÜZ / 32

Ankâzâde Köstendilî Halil Efendi'nin Tûti İhsan Efendi'ye 5. Mektubu / 34

Tevhidilik mi?
Müfid YÜKSEL / 38

İlâhî Aşk
Ensar GÖK / 39

Benî Âdem'in Efendisine Şiirlerin Efendisi Olan Na'tlar - 9
Tufan ATMACA / 40

Girit'teki Kadiri Tekkeleri
Edebâli KARABIYIK / 42

Divân-ı Kebîr'den / 45

Vakıf İnsan Olmak
Dr. Abdülkadir MACİT / 46

Soru - Cevap
Şaban KESEÇİ / 46

BİR HADİS-i ŞERİF ÜZERİNE

Abdullah DEMİRCİOĞLU

Hadisi Tirmizî rivayet etmiştir. Âhir zamanda öyle kimseler türeyecekler ki, bunlar dinlerini dünyalığa âlet edeceklerdir. İnsanlara karşı koyun postuna bürünmüş gibi yumuşak ve güzel huylu görünürler. Dilleri şekerden bile tatlıdır, ama kalpleri kurt kalbi gibidir.

Allahü Teâlâ bu gibi kimseler için şöyle buyuruyor:

“Bunlar acaba benim sonsuz affediciliğime mi güveniyorlar, yoksa bana karşı meydan mı okuyorlar? Ululuğum hakkı için, onlara öyle ağır bir musibet vereceğim ki, aralarında bulunan yumuşak başlılar şaşakalacaklardır.” (Tirmizî)

Salât ve Selâm O'na olsun ki, durumumuzu ne güzel ifade etmiştir. Dünya yavaş yavaş insanlığın ayağı altından kaymaktadır. Hiç kimsenin umurunda değil. Etrafımızda olan hadiselerden, dönen dolaplardan ibret alan var mı? Neden bunlar başımızdan eksik olmuyor diye soran var mı? İnsan başıboş bırakılmadığına göre bu kadar vurdumduymazlığının manasını anlamakta zorlanıyoruz.

Bu hadis üzerinde fazla yorum yapılabilir. Ama birkaç kelime ile ifade ilave edecek olursak deriz ki; hadis-i şerif istikbalde olacak çeşitli olayları haber vermektedir. Aman mü'minler âgâh olsunlar, dikkat etsinler. Âhirete hazırlıklı olsunlar, hasbelbeşer, işlediğimiz günahlardan nadim olalım ve kurtuluşa erelim. Me'sur dualarla, yani Peygamber'den nakledilmiş dualarla dua edelim. O halde hadiste açıklanıyor ki;

1. Bazı türediler, dinlerini değiştirecekler.
2. Dini dünyalık işlere âlet edecekler.
3. Bu bozuk tıynetli nankörler sahtekâr olacaklar. Yumuşak ve güzel huylu görünümünde, koyun postuna bürünmüş, işleri bozuk...

Kalplerinde her türlü
kötülük, günah,
düşmanlık,
k i n ,

haset, kan akıtma, zina, fuhuş, kumar, içki, faiz yeme gibi kötülükler kol gezecektir.

4. Hitabetleri güzeldir, kendilerini eğitmişler, pürüzsüz konuşan, ikna edici, her türlü sahtekârlıklarını örten bir tavır söz konusudur.

Dil deyip geçmemek lâzımdır. Yalnız bu demek değildir ki, Müslümanlar, özellikle de İslâm'ı tebliğ edenlerin, âlimlerin, hocaların, şeyhlerin kullandıkları dili kötü kullansınlar, vuzuhla bir meseleyi anlatmasınlar.

Dil insanların anlaşma vasıtasıdır. Bunu her Müslüman iyi kullanmalıdır. Hitabet kaidelerini bu dildeki şiirleri ve edebi eserleri iyi bilmeli. Gerektiğinde başka dillerdeki edebi eserlerden istifade edip konuşmalarını bir gül bahçesi gibi süslemelidir.

5. Ve nihayet Cenâb-ı Allah'ın merhameti de kullarına çok geniş olmasına rağmen O'nu da suiistimal etmemelidir. Ondaki gizli hiçbir şey olmadığına, kalpten geçenleri bildiğine, fısıltıları bile saklama imkânı hiçbir ferdin olmadığına göre...

6. Ve Cenâb-ı Allah'a meydan okumaktan haber veriliyor. Bu kimin haddinedir! Şeytan bakın isyan etti de ne oldu, yarın ne olacak? Bunlar hep bellidir.

Cenâb-ı Allah ihlasımızı, itikadımızı ziyade kılsın ve bizleri doğru yoldan ayırmasın.

“Ahir zamanda dünya menfaati için dini alet eden riyakarlar çıkar. Sözlere baldan tatlıdır.

Bunlar kuzu postuna bürünmüş birer kurttur.”

Hadis-i Şerif (Tirmizi)

Mustafa Hayri ÖGÖT Efendi (k.s)

Hazretlerini

RAHMET ve MİNNET ile Anıyoruz

(1895 - 1979)

Seyyid Hacı Mustafa Hayri Baba Malatyevî (k.s), 1895 yılında Malatya'da doğmuştur. Babası Yüzbaşı Mustafa Hayri'nin, Malatya'nın Akçadağ ilçesinde görevliken şehit oluşundan üç ay sonra doğan çocuğuna da Mustafa Hayri ismi verilmiştir. Ehl-i Beyti Rasûlullah'tan (a.s) olan bu büyük mutasavvıf, **Seyyid Battal Gazi neslinden ve Koca Vaizoğulları** ailesindedir.

Eski Malatya'da, bu günkü ismiyle Battal Gazi'de yaşamış olan bu aileden pek çok mutasavvıf yetişmiştir. Malatya velilerinin büyüklerinden olan ve kabr-i şerifi Battal Gazi'de bulunan Seyyid Koca Vaiz (k.s) hazretleri, Hayri Baba (k.s) Hazretlerinin ceddidir. Seyyid Koca Vaiz (k.s), Sultan IV. Murad devrinde yaşamış, zühd ü takvası ve kerametleriyle meşhur olmuş, IV. Murad kendilerine iltifat ve sevgi göstermiştir. Seyyid Koca Vaiz (k.s) tasarruf sahibi ve çok güçlü bir mutasavvıftır. Pek çok menkıbesi hala dillerde dolaşmaktadır.

Küçük denilebilecek yaşta tasavvufa giren Seyyid Hacı Mustafa Hayri Baba (k.s), Elazığ'da meşhur Kadiri mutasavvıf Hacı Ömer Hüdayi Baba Kövengi'nin (k.s) halifelerinden Kürklü Hacı Muhammed Baba'nın (k.s) himmet ve tasarruflarıyla kemale ulaşmıştır.

"Evladım! Dünya ve ahiret saadeti ancak Allah'ı

zikrededir. Allah'ın zikrini yapanlar dünya ve ahiret selamet ve saadetine ererler. Şeriatla tarikatla amel edenler muvaffak olurlar. Yolumuz, şeyhimiz, mürşitlerimiz, pirllerimiz büyük zatlardır. Tarikimiz kuvvetli bir yoldur. Büyük bir caddedir. Çalışan mahrum kalmaz inşallah hem dünyada, hem ahirette. Yaramazların, bozguncuların anlattıklarına aldanmayın. Çatal kazık yere batmaz. Şâh Abdulkâdir Geylânî'den rucû' eden (dönen) mürit kolay, kolay felah bulmaz. Giderse kolay kolay iflah olmaz... Siz bilmezsiniz, bu yolun birçok halleri var." diyerek yolumuzun büyüklüğünü ve zikrullahın önemini vurgulamıştır.

Bütün ömrü zühd-ü takva, taat-u ibadet, zikr-u fikr, sabr u şükr ile geçen bu büyük mutasavvıf, irşad görevini hakkıyla yerine getirmiş, insanlara her zaman "sabır, şükür ve kanaati" tavsiye etmiştir.

Gel Allah'a yürü yol kapanmadan,

Zikr eyle Mevla'yı dilin durmadan

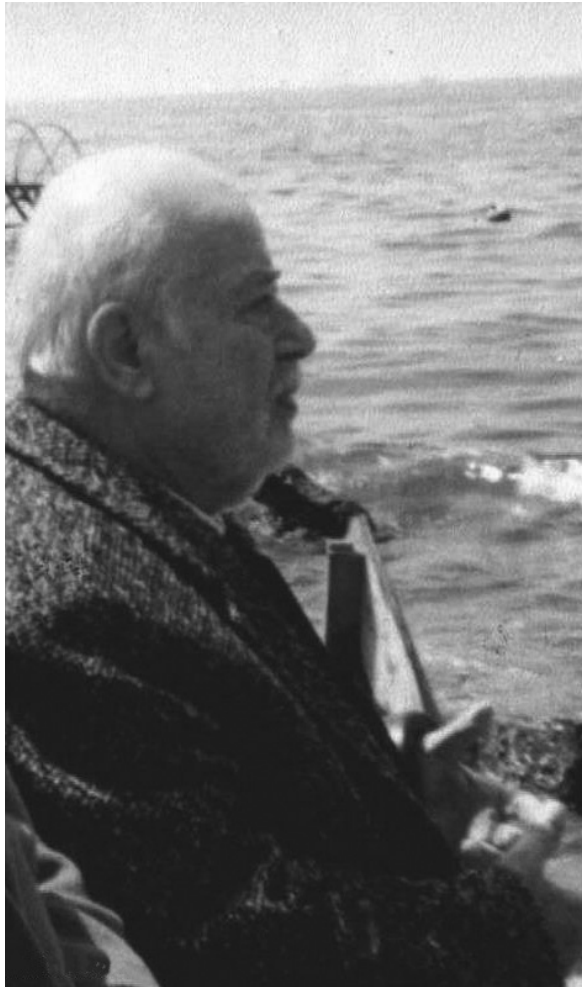
beytini her fırsatta terennüm etmiş, ölüm gelmeden Hakk'a doğru yürümeyi, dil durmadan Hakk'ın zikriyle iştilig etmeyi tavsiye ve telkin etmiş, bir ömür boyu bu mana çerçevesinde insanları ikaz ve irşad buyurmuştur.

17 Eylül 1979 Pazartesi günü **"En Yüce Dosta"** diyerek, rûh-i pürfütümları ravza-i cinâna pervaz eylemiştir. Rahmetullahi Aleyh.

Kabri şerifleri, Trabzon – Akçaabat'ta şehitlik tepesindeki türbesindedir. Ziyaret edilmekte feyiz ve bereketlerine kavuşulmaktadır.

Ruhu şad olsun, himmeti hazır olsun... Allah (c.c.) sırrının kudsiyetini artırsın.

Arif-i Billâh Mustafa Hayri Öğüt Efendi (k.s.) Hazretlerinin sağlığında iken kendisine **"Zülcenâheyn"** (iki kanatlı, zâhirî-bâtînî ilim dolu) diye taltif ettiği ve bu sıfatı verdiği, son derece nazik bir üslupla **"Müfti Efendi"** diye hitap ettiği, zaman zaman kendi emri doğrultusunda o günkü ihvanlara sohbet ettirdiği ve bizzat kendisinin de dinlediği, hayatta iken irşat vazifesini yapması için icazet verdiği **Abdullah Demircioğlu Efendi Hazretleri**'nin kaleminden, mürşidine ithafen yazdığı **"Mürşid-i A'zam"** başlıklı şiiri ile vefatının sene-i devriyesinde Mustafa Hayri Öğüt Efendi (k.s.) Hazretlerini rahmet ve minnet ile anıyoruz.

Mürşid-i A'zam

*Benim bir mürşidim vardı
Hem de ne mürşitti
Cihan öylesini belki de
Hiç görmemişti
Belki de görmüştü ama
Beş yüz sene de bir gelirdi
O'na Mürşid-i A'zam denilirdi
Bir geldi, ama pîr geldi
Cihana huzur geldi
İlim, irfan
Zikir, tesbih
Vecd, istiğrak
Ve
Hayat geldi.
Daha neler de neler...
O gelişi sanki dağlar
Sanki taşlar
Sanki kuşlar
Ve ağaçlar
Heceler,
O'nun gelişiyle
Zulmet dolu karanlık geceler
Nura gark oldu, aydınlandı.
O'nun nazarıyla
Birçok katı kalpler
Ve gönüller
Nurlandı,
İçlerinde
Bir kıvılcım parladı
Bir ilahi nur yandı.
Nâdânlar
Onunla bununla gezip tozanlar
Gözlerinde bozukluk olanlar
Aldandı.
Allah'ım, ne olur basiretimizi aç
Kulların hastadır, hasta kalırlar
Vermezsen ilaç.
Nice kimseler var ki
Maneviyata susuz
Maneviyata aç.
Nasıl kurtulur bu insanlar
Ne olur, bilir misin?
Ne olur sen de dua et
Sen de ellerini O'na aç
Ne olur, hicret et hakikate
Haramlardan helâllere kaç.*

06.12.2009 / Pazar

Belçika / Gent

OSMANLININ MANEVİ KURUCUSU ŞEYH EDEBÂLİ(k.s)

Osmanlı Devletinin kuruluşunda hizmeti geçen büyük İslâm âlimi.

Osman Gâzi'nin kayınpederi ve hocası.

Karaman civârında 1206 (H. 603) yıllarında doğduğu tahmin edilmektedir. 1326 (H. 726) yılında Bilecik'te vefât etti. İlk tahsîlini memleketinde yaptıktan sonra Şam taraflarına gitti. Hadîs-i şerîf, tefsîr ve fıkıh ilimleri tahsîl etti. Tasavvuf yoluna meylecti. Zamânının büyük âlimlerinden feyz aldı. Memleketine döndü. Bir rivâyette Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hazretlerinin sohbetleri ile kemâle geldi. Bu esnâda Selçuklu Devleti çöküntüye doğru gidiyor, Anadolu'da bir karışıklık hüküm sürüyordu. Moğolların önünden kaçan Oğuz boyları Anadolu'ya büyük gruplar hâlinde gelerek çeşitli bölgelere yerleşiyorlardı.

Bu boylardan biri de önce Karacadağ, sonra

da Söğüt mıntıkasına yerleşen Kayılar idi ve başlarında Ertuğrul Bey bulunuyordu. Daha ilk zamanlardan itibâren Ertuğrul ve oğlu Osman Gâzinin başından geçen hâdiseler ve onların velîler ile olan münâsebetleri büyük bir devletin müjdesini veriyordu.

Ertuğrul Gâzi bir gece ulemâdan bir kimseye misâfir oldu. Sohbet esnâsında Ertuğrul Gâzi, yüksekçe bir yerde duran kitabı göstererek ne olduğunu sordu. Ev sâhibi:

“Bu kitap Allahü azimüşşân hazretlerinin Rasûl-i Ekrem'ine indirdikleri Kur'ân-ı Kerîm'dir.” cevâbını aldı. Sonra ev sâhibi uyumak için gittiğinde, Ertuğrul Gâzi mushafın bulunduğu odada sabaha kadar mushaf-ı şerîfin huzûrunda hürmet ve tâzim ile ayakta durdu. Fakat sabaha karşı bir ara dayanamayıp uykuya daldı. Bu sırada rüyâda kendisine:

“Sen benim kelâmıma hürmet ve tâzimde

bulundun, ben de senin evlâdına kıyâmet gününe kadar dâim olacak bir ulu devlet ihsân eyledim.” diye hitâb olduğunu işitti.

Diğer taraftan Ertuğrul Gâzi zaman zaman Konya'ya gelir ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hazretlerini de ziyâret ederdi. Bir gelişinde henüz küçük yaşta olan Osman Gâziyi de berâberinde Mevlânâ'ya getirip hayır duâlarını ricâ etti. O sırada Selçuklu Sultanı bulunan kimsenin, Kalenderî tarikatından olan bir şahsa bağlandığını işiten hazret-i Mevlânâ:

“Hoş şimdi hükümdâr kendine bir baba bulduysa, biz de kendimize bir oğul bulduk.” diyerek küçük Osman'ın elinden tuttu ve hayır duâlar eyledi.

Bu hususta üçüncü büyük müjde ise, Osman Gâzi ile Şeyh Edebâlî hazretleri arasında cereyân etti. Edebâlî hazretleri Konya'dan gelerek cihâd sınırının en uç bölgesi olan Eskişehir yakınlarında İtburnu denilen bir köyde yerleşmişti. Burada tâliplerine ilim öğretmek, insanlara huzur dağıtmakla meşgûl

olurdu. Dînî meselelerde herkes ona mürâcaat eder, dünyâ ve devlet işlerini ona danışırdu. İslâm dünyâsında eskiden beri mevcûd olan **“Fütüvvet ehli”** ve Anadolu'da mühim bir yer tutan **“Ahiler”** ile irtibâtı vardı. Ayrıca Ertuğrul Beyin oğlu Osman Bey de bu büyük âlimi sık sık ziyârete gider, ilim ve feyzinden istifâde ederdi.

Edebâlî hazretlerinin kendi parasıyla yaptırıp talebelerine ders verdiği Bilecik'teki zâviyesini ziyâretlerinden birinde, Osman Bey bir rüyâ gördü. Rüyâsını hocası Edebâlî hazretlerine anlattı. Osman Beyin rüyâsında, Edebâlî hazretlerinin koltuk altından çıkan bir nûr, gelip Osman Beyin göğsüne girdi. O nûrun girmesiyle, Osman Beyin karnından bir ağaç peydâ oldu. Birden dallanıp budaklandı. Dalları çok yükseklere ulaştı. Altındaki nice dağlar ve nehirleri gölgeledi. Onun gölgesindeki dağ ve nehirlerden birçok insan gelip istifâde etmeye başladığı sırada, Osman Bey uyandı. Edebâlî hazretleri, Osman Beyin böyle bir rüyâ görmesine çok sevindi. Onun yapacağı büyük hizmetlerde, kendisinin de nasibi olmasına çok şükretti. Osman Bey'in bu güzel rüyâsını şöyle tâbir etti:

“Oğul sen, Ertuğrul Gâzi oğlu Osman, babandan sonra ‘Bey’ olacaksın, kızım Mâl Hâtunla evleneceksin. Benden çıkıp sana gelen nûr budur. Sizin asil ve temiz soyunuzdan nice pâdişâhlar gelecek. Onlar, nice devletleri bir çatı altında toplayacaklar. Allahü Teâlâ, nice insanın huzur ve saâdete kavuşmasına, dîn-i İslâmı şereflemesine senin neslini vesîle edecek.” dedi. Osman Beyi tebrik etti. gözünün nûru kızını, bu mübarek insana nikâh etti.

Osman Beyin, Mâl Hâtunla izdivâcından Orhan Bey dünyâya geldi. Edebâlî hazretleri, dâmâdı tarafından kurulan Osmanlı Devletine mânevî güç verdi. Sultan Osman Gâzinin hürmet ettiği, her hususta istişâre edip danıştığı en yakın yardımcılarından oldu.

Osman Gâzi, Yenişehir'i aldıktan sonra memleketi beş idârî bölgeye ayırdı. Karacahisar'ı oğlu Orhan Beye, Subaşılığını da kardeşi Gündüz'e verdi. Yarhisar'ı Hasan Alp'a, İnegöl'ü Turgut Alp'a verdi. Kaynatası Edebâlî'ye Bilecik gelirini timar verdi. Hanımını babası ile Bilecik'te bıraktı. Kendisi Yenişehir'e giderek yanındaki gâzilere evler yaptı.

Şeyh Edebâlî, Bilecik'te fıkıh, tefsîr ve hadîs ilimleri üzerinde dersler verdi. Bu sûretle son günlerini Bilecik'te geçiren Edebâlî hazretleri 120 yaşlarında iken 1326 (H. 726) yılında vefât etti. Cenâzesi, yıllarca huzur saçarak insanlara saâdet yolunu gösterdiği

zâviyenin yanına defnedildi. Eskişehir’de Odunpazarı üstündeki kabristanda da bir makâmı vardır. Yerine kendi talebesi Dursun Fakih geçip, ders verdi.

Edebâlî hazretlerinin Rahmet-i Rahmâna kavuşmasından bir ay kadar sonra Mâl Hâtun, dört ay sonra da Osman Gâzi vefât ettiler. Edebâlî hazretlerinin feyz ve bereketleri, yol göstermesi ile altı asırdan fazla devâm edecek olan cihan devletinin temellerini atan Osman Gâzi, âlimlere ve evliyâyâ yakın olmanın ehemmiyetini de belirttiği vasiyetnâmesinde kendisinden sonra gelecek oğluna dolayısıyla evlâtlarına şunları vasiyet etti:

“Allahü Teâlâ’nın emirlerine muhâlif bir iş işlemeyesin! Bilmediğini, dînimizin ulemâsından sorup anlayasın! Sana itâat edenleri hoş tutasın! Askerine inâmı, ihsânı eksik etmeyesin ki, insan ihsânın kulçağıdır. Zâlim olma! Âlemi adâletle şenlendir ve Allah için cihâdi terk etmeyerek beni şâd et! Ulemâyâ riâyet eyle ki, şerîat işleri nizâm bulsun! Nerede bir ilim ehli duyarsan, ona rağbet, ikbâl ve hilm göster! Askerine ve malına gurur getirip, dînimizin âlimlerinden uzaklaşma! Bizim mesleğimiz Allah yoludur ve maksadımız Allah’ın dînini yaymaktır. Yoksa, kuru kavga ve cihângirlik dâvası değildir. Sana da bunlar yaraşır. Dâimâ herkese ihsânda bulun! Memleket işlerini noksansız gör! Hepinizi Allahü Teâlâ’ya emânet ediyorum.”

Osmanlı sultanları, bu vasiyetnâmeye candan

sarıldı. Bu vasiyetnâme, devletin altı yüz sene hiç değişmeyen anayasası oldu. Altı asır, insanlara huzur ve saâdet, onların eli, onların yardımı ile dağıtıldı. Allahü teâlâ, o büyük devleti bu mübârek insanlara nasîb etti.

Edebâlî hazretlerinin vefâtlarına yakın talebelerine vasiyet mâhiyetinde söylediği sözlerden bazıları şunlardır:

“Tevâzu; zenginlere karşı kibirli, yoksullara karşı alçak gönüllü olmaktır.”

“Toprağa bağlanınız, suyu isrâf etmeyiniz, mîrâsınızın sağlam kalmasına dikkat ediniz, veriniz, elleriniz yumuk, kapalı kalmasın, ilim sâhiplerini koruyunuz, ağaç dikiniz, ödünç aldığınızı fazlası ile iade ediniz, Kur’ân-ı kerîmi güçlü olmak için okuyunuz, bağınızı bahçenizi viran bırakmayınız, Peygamber efendimizi çok iyi tanıyınız. Hadîs ezberleyiniz, bildiklerini öğretenler unutulmazlar.”

“Asıl ölüm, ilimden payını almayanlar içindir. Faydalı ile faydasızı bilenler bilgi sâhipleridir.”

1) Şakâyık-ı Nu’mâniyye Tercümesi (Mecdî Efendi); s.20.

2) Kâmûsu’l-A’lâm, II, 817.

3) Rehber Ansiklopedisi, IV, 330.

4) Tam İlmihâl Saâdet-i Ebediyye, (49. Baskı) s.1132.

5) Tâcu’t-Tevârih; V, 1-2.

6) İslâm Âlimleri Ansiklopedisi, X, 110.

Şeyh Edebâlî Hz. Türbesi - Bilecik

Allah'ı Bilmeyene Yüz Delil

Oktay YETİŞKİN

Fahreddîn-i Râzî, Herat ve civarında bozuk inançları yaymakla meşgul olanlarla mücâdele ediyor, Müslümanları bunların tehlikelerine karşı korumaya çalışıyordu. Üç yüz kadar atlı talebe ve âlim ile Herat'a geldiğinde; devlet ve din büyükleri akın akın ziyaretine gelmiş, alâka göstermişlerdi. Ama birileri vardı ki ne geliyor ne de gelme arzusu ızhâr ediyordu. Acaba Fahreddîn-i Râzî hazretlerinin muhâliflerinden miydi?

Halktan bir zengin, bir gün Fahreddîn-i Râzî'yi bahçesinde yemeğe dâvet etti. Maksudı; ziyaretine gelmeyen zâtı da orada bulundurup, görüşmelerini ve bir yanlış anlamının meydana gelmemesini temin etmekte.

Fahreddîn-i Râzî, yemekte karşılaştığı ziyaretine gelmeyen zâta:

- Niçin bizi ziyarete gelmediniz? diye sordu. Şöyle cevap verdi o zât:

- Ben fakirin biriyim. Ne ziyâretinize gelişim size bir şeref kazandırır, ne de gelmeyişim size bir şey kaybettirir. Siz mühim kimselerle meşgul olun.

Bu cevap Fahreddîn-i Râzî'yi düşündürdü. Bu defa büsbütün meraklanarak ısrarla

Kubreviye Tacı

suallerini peşi peşine sıraladı:

- Bu, sıradan birinin sözüne benzemiyor. Kalbi-gönlü uyanık birinin cevabıdır bu. Şimdi daha çok meraklandım. Söyleyin lütfen niçin gelmiyorsunuz? Bize vermek istediğiniz bir mesajınız olmalı.

- Sen, "Müslümanların benim ziyâretime gelmeleri vâciptir" diyormuşsun. Neden senin ziyâretine gelmek vâcip olsun ki?

- Ben ilim ehli biriyim. Benim ziyâretime gelenler aslında benim değil, ilmin ziyâretine gelmiş olurlar. Mücâdelemde bana yardımcı olmuş, beni desteklemiş sayılırlar.

- Öyle ise anlat bakalım. İlmin hedefi Allah'ı bilmek olduğuna göre, nasıl biliyorsun Hazret-i Mevla'yı?

- Yüz delil ve burhan ile biliyorum Allah Teâlâ'yı...

- Peki, öyleyse söyler misin; burhan ve delil, şüpheleri gidermek için değil midir? Demek sende bu kadar şüphe varmış ki her birine delil aramış; ancak bu delillerle şüpheni gidermişsin. Hâlbuki Allahü Zü'l-Celâl bana, öyle bir îman verdi ki; şüphenin zerresi bile kalbimde yoktur. Olmayan şeyi gidermek için ne diye delil ve burhan arayayım?

Bu cevaptan sonra bir suskunluk başlar. Neden sonra yerinden kalkan büyük müfessir Fahreddîn-i Râzî:

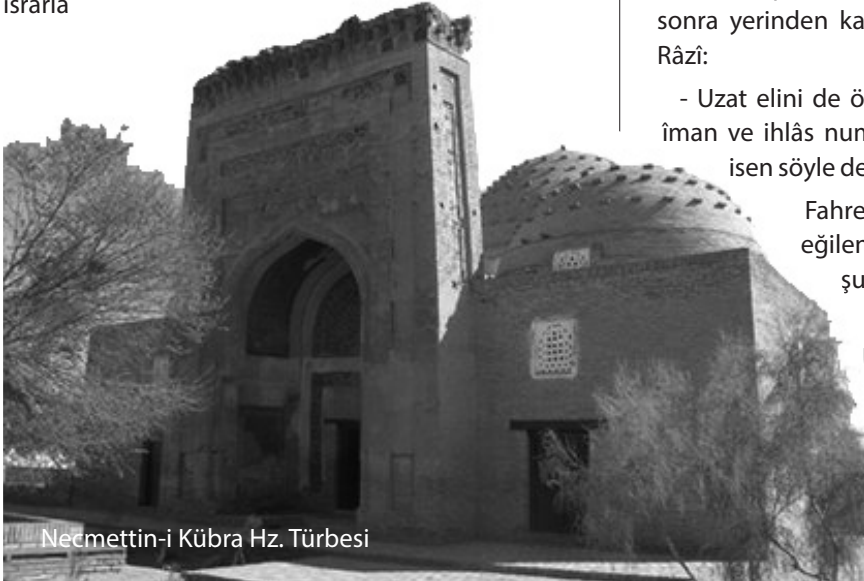
- Uzat elini de öpeyim. Sen sıradan biri değil, bir îman ve ihlâs numûnesi mânevîyât sultânısın. Kim isen söyle de beni daha fazla merakta bırakma.

Fahreddîn-i Râzî hazretlerinin kulağına eğilen birinin, fısıltı hâlinde söyledikleri şundan ibârettir:

- Konuştuğun zât, Necmüddîn-i Kübrâ hazretleridir.

Fahreddîn-i Râzî hemen diz çöküp rica eder:

- Lütfen beni de kabul buyurun tâlipleriniz arasına da, ben de iştirak edeyim sohbetlerinize...

Necmettin-i Kübra Hz. Türbesi

Nefsin Kötü Hasletlerinden

KİBİR ve UCUB

Mizan

Güzel ahlak sahibi olmak, ihlâsı elde edebilmek tasavvufun en önemli hedeflerindedir. Bu hedefe ulaşmanın bir yolu da, öncelikle nefsin kötü sıfatlarının ne olduğu tanıyıp onlardan uzaklaşmaktır. Bu yazımın konusu ise bunlardan ikisi olan kibir ve ucubtur. Rabbim bizlere bu sıfatlardan kurtulan mü'minlerden olmayı nasip eylesin. Amin...

KİBİR:

Rabbimiz (c.c) Kur'an-ı Kerimde buyuruyor:

Allah bütün cebar ve gururluların kalbini mühürler.”^[1]

Peygamberimiz Efendimiz (s.a.s) buyuruyor ki: **“Kalbinde bir kabarcık veya hardal tanesi kadar kibir bulunan kimse cennete girmez.”**^[2]

Kibir, kişinin başkalarından kendini üstün görüp bundan dolayı bir sevinç havasına bürünmesidir. ^[3] Üstün görmesi hakiki, gerçek bir sebebe dayanır da bundan mutluluk duymazsa o kibir değildir. Çünkü insanlar çeşitli kabiliyetlerde yaratılmış, çeşitli imkânlarla sahip olmuş ve çeşitli konumlarda bulunmak durumunda kalmışlardır. Zengin bir insan meta ve mal bakımından fakir bir insandan üstündür. Bu hakikattir. Zengin bunu itiraf etmekle de kibirlenmiş olmaz. Cenabı Allah'a (c.c) bu verdiği nimetle sevinir, teşekkür eder. Bu da kibir değildir. Bilakis bu, övülen bir huy olan şükürdür. Fakat fakire bakıp da bu üstünlüğü ile sevinç duyması, işte o yerilen huy olan kibirdir.

O zaman kibrin ne olduğunu anlamak için bu iki unsuru ayırmak gerekiyor: Üstün görmek ve sevinç havasına bürünmek. Eğer kişi bu üstün görmenin hakikatini anlasa, bunun sevinç duyulacak bir şey olmadığını görür ve kibirden emin olur. Ama üstün görmek bir hakikat nazarı ile değil de hastalıklı bir nazar ile olursa, bu durum insanın sağlıklı bakışını engeller, başkalarını hor ve hakir görmeye sebebiyet verir de kişiyi sevinç havasına sürükler. İşte kibirden kasıt budur.

O halde bazı insanların bazı insanlardan bir cihetle, durumun bir yönüyle üstün olması kaçınılmazdır. Zenginin fakirden, güzelin çirkinden, makam sahibi olanın olmayandan, kilosu-boyu düzgün olanın olmayandan, âlimin cahilden, ibadet edenin etmeyenden, günahlardan

kaçınanın kaçınmayandan, çalışkanın tembelden hakeza...

Kibirden kurtulmak iki yönlü mücadele ile olur. Birincisi ilimle ne olduğu anlamak, ikincisi nefisle mücadele etmek suretiyle onu defetmek.

O halde kişi kendini inceleyecek... Hangi özelliğini diğer insanlarla kıyasladığında üstün görüp seviyor? Sonra bu sevinci atarak kibirden kurtulacak...

Üstün gördüğü sığfata dikkatli bir nazarla bakılsa aslında onun sevinilecek bir şey olmadığı görülür. Bazı üstünlükler insana, sevindirip mutluluk vermek bir yana üzerine kat kat sorumluluklar yükler. Birçok üstünlüğün ise hakikatte, yani Allah katında bir değeri olmayıp, nazar-ı dikkate almağa bile değmez. Yüz güzelliği kadınlar arasında bir kibir vesilesi olabilir. Ama en uzun süreli güzellik, gençlikle sınırlıdır. Bir sivilceye yenilecek kadar da zayıftır. Allah katında kıymeti olan üstünlüklere gelince... Din büyüklerinin durumları, sevinç duymaktan ziyade diken üzerinde duruyormuş gibi 'el aman, el aman ya Rabbi' diyerek bu yükün ağırlığından feryat edip Ümmet-i Muhammed'in kurtuluşu için dua etmeleridir. Sevinç ve kibir hali nerede, o büyüklerin hali nerede?

İmam Gazali Hz.leri kibrin sebeplerini Kimyayı Saadet kitabında 7 adet olarak zikretmiştir. Bunlar:

1. İlim
2. İbadet
3. Soy
4. Güzellik veya erkekler için yakışıklılık
5. Zenginlik
6. Bedenî kuvvet
7. Makam veya konumu itibariyle kendini sevenlerin bulunması

Yukarıda sayılan hususlardan biri ile kişinin övünmesi, -nimet olmasa bile, nimet sanarak övünmesi- kibirdir.

Kibir, haddizatında Cenabı Allah'a layık bir sıfattır. Çünkü O bütün noksan sıfatlardan münezzehtir. Eğer kulda bulunursa, kul ona layık olmadığından şaşkınlılaşır. Hakkı olmadığı halde övünür. Kendine hizmet edenleri de beğenmez bir hâle gelebilir de 'bana layık değiller' der. Hâlbuki Rabbimiz kullarını hakir görüp de hiçbirini kulluktan kovmamıştır. Böylelerinin kibri, Allah'ın kibrini bile geçer. Allah muhafaza buyursun...

UCUB:

Rabbimiz (c.c) Ayet-i Kerimede: **"Artık kendinizi övüp yüceltmeyin!"**[4] buyuruyor.

İbn Cureyç[5] bu ayetin meali hakkında: **"bir hayrı işlediğin zaman, 'ben onu işledim' demendir."** demiştir.[6]

Başka bir Ayet-i Kerimde buyrulmuştur ki: **"Sakın sadakalarınızı (o hayrı ben yaptım diye) minnet bekleyerek, başa kakmak ve eziyet vermek suretiyle iptal etmeyiniz."**[7]

Peygamber Efendimiz (s.a.s) buyuruyor:

"Üç şey insanı felâkete sürükler: Buhl (cimrilik), hevâ (nefsin arzuları) ve ucub."[8]

Aşere-i Mübeşşere'den[9] Talha (r.a) Uhud gününde, kendi vücuduyla Hz. Peygamber'i düşmanın oklarından ve saldırısından korudu. Bedenini Hz. Peygamber'in önünde siper yaptı. Hatta kolu isabet aldı. O canını Hz. Peygamber'e fedâ etmek için atıldı. Hz. Ömer (r.a), onda, bu durumu sezmiş **"Hz. Peygamber'le beraber Talha'nın eli isabet aldığından bu yana Talha'da bir ucub vardır"** diyerek böylesi bir fedakârlık neticesinde bile kişinin kalbini kontrol etmesi hususunda uyarıda bulunmuştur.[10]

Abdullah b. Mes'ûd (r.a) insanı felâkete sevk eden iki şeyin ye's (ümitsizliğe düşmek) ve ucub olduğunu söyler.[11] Zira ye'se kapılan kişi günahlarının başışlanmayacak derecelere ulaştığını düşünerek tövbeyi bırakır ve sonuçta kendini tamamen kötülüğe terk eder. Ucub ise insana nefsinin tertemiz gösterip günahlarının farkına varmasını engeller.

Hız. Aışe'ye (r.anha) denildi ki: "Kişi ne zaman kötölük yapmış olur?" Cevap olarak dedi ki: "**iyilik yaptığını sandığı zaman.**"[12]

İmam Gazâlî Hz.leri kibir ve ucun farklı hasletlerden olduğunu; kibir toplum içinde görülen bir durum olup, insanların birbirlerine karşı büyüklük taslayabileceklerini, ucub ise psikolojik bir hâl olup tek başına yaşayanlarda da bulunabileceğini ifade etmiştir.[13]

Ucub hastalığı bazı tehlikeli sonuçlar doğurabilir: Allah korkusundan uzaklaştırmak, amellerini güzel göstermek suretiyle kibre sebebiyet vermek, terk edilen günahı 'terkettim' bahanesiyle sürekli hatırlatarak yeniden döndürmek, kişinin hayır üzere olduğu zannını vererek günahlarını görmeyi engellemek ya da kötölüklerini güzel göstermek, yaptığı iyilikten minnet beklemek, kendi görüşüne fazlasıyla güvenmek gibi... Hatta sapıklığa öncülük edenler de umumiyetle ucub yüzünden helâk olmuşlardır.

Ucub, kişinin amelini güzel görüp; bu amelini, işini kendinden bilmesidir.[14] Nasıl kendinden bilmesin ki o işi yaparken gözleriyle bakmış, ayaklarıyla gitmiş ve elleriyle dokunmuştur. Aklını, vaktini, gayretini sabırla o işe sarf etmiştir. Diğer taraftan ahlak sahibi bir Müslüman olarak yaptığımız işlerin hakkını vererek daha güzeline ulaşmaya çalışmamız gerekmez mi?

Biraz bilmeceye benzeyen bu durum dikkatlice incelenirse, birbiriyle ayrılmaz görülen iki unsurun aslında farklı şeyler olduğu görülür. Amelini güzel görmek ve kendinden bilmek... Hâlbuki bizler güzel amelle emrolunduk. Amelimizi kendimizden bilmekle değil... Eğer kul emanetçi olduğunu anlar da; bu bedeninin, aklının, irade kabiliyetinin gerçekte kendi mülkü olmadığını itiraf ederse, ucub hastalığından kurtulur.

Rabbimiz, henüz tıp ilminin bile tam anlamıyla vakıf olamadığı bedenimizde, birbiriyle ilişkili birçok organlarla müthiş bir sistem kurmuş ve bir tuşa basmak kadar kolay olan işleri bizim kontrolümüze emanet etmiştir. Televizyonun kumandasına basan kişinin sanki oradaki görüntü ve sesleri kendi

meydana getiriyormuş gibi bir havaya bürünmesi ne kadar abes ise, kuldan meydana gelen amellerin durumu da böyledir. Allah (c.c) bu gücü, kuvveti bize bahşetmeseydi parmağımızı dahi oynatamazdık.

Fakat kulun işlediği günahta hissesi tamdır. Küçük bir çınar tohumu ekmekle koca çınar ağacını meydana getirdim denemez ama küçük bir kıvılcımla koca ormanı yakan, tam anlamıyla suçludur. Çünkü verilen emanete sahip çıkmadı, hayra kabiliyeti olanı şerre yöneltti. Kul, cennete Rabbinin lütfüyle girer fakat cehenneme giren orayı hak etmiştir. Neden böyledir?

Rabbimiz: "**Sana gelen her iyilik Allah'tandır. Başına gelen her kötölük de nefsendendir.**"[15] buyurmaktadır.

O halde yaptığımız işlerde küçük bir hissemiz var. Zaten birçok hayırlı imkân ve kabiliyetlerle donatılmış olan kendimize emanet edilenleri hayra yönlendirmek... Bunda ne abartılacak ne de övünülecek bir şey var. Küçük bir hissemiz var çünkü cüzi irademizi o hayırlı işe yönlendirdik. Kelime kifayetsizliğinden böyle söylenebilir. Hâlbuki irade kabiliyetini bize veren de Cenabı Haktır. Öyle ise hayırda hissemiz nedir?

Son söz, kısa ve öz; bizlere tasavvufu ve güzel ahlaka giden yolu gösteren Mürşidimiz Abdullah Demircioğlu Efendi Hz.lerine ait: "Bizler emanetçiyiz..."

[1] Mü'minun, 35

[2] Müslim, İman 147; Ebu Davud, Edeb 29, (4091); Tirmizi, Birr 61, (1999)

[3] Kimyayı Saadet, Kibir Bahsi, İmam Gazali

[4] Necd, 32

[5] İbn Cüreyc, Ö. Hicri 1 Zilhicce 150. Tâbiin Alimlerindedir. (Vefatı 147, 149, 151 ve 160 olarak da kaydedilmiştir.)

[6] İhya-i Ulumiddin, Cilt 3, Ucub Bahsi, İmam Gazali

[7] Bakara, 264

[8] Beyhaki (Bu Hadisi-i Şerifi İmam Gazali Hz.leri Kimyayı Saadet Kitabında zikretmiştir.)

[9] Hz. Peygamberin (s.a.s) sağlığında cennetle müjdedeği 10 sahâbi (r.anhum ecmain)

[10] İhya-i Ulumiddin, Cilt 3, Ucub Bahsi, İmam Gazali

[11] Kimyayı Saadet, Ucub Bahsi, İmam Gazali

[12] a.g.e., s. 335-337 (TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt: 42; Sayfa: 36)

[13] İhyâ, III, 343-344 (TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt: 42; Sayfa: 36)

[14] Kimyayı Saadet, Ucub Bahsi, İmam Gazali

[15] Nisa, 79

"Kalbinde bir kabarcık veya hardal tanesi kadar kibir bulunan kimse cennete girmez."

Hadis-i Şerif (Tirmizi)

YOLA DÖŞÜP DOSTA GİTMEK / 1

Yrd. Doç. Dr. Mustafa TATÇI

Sensiz yola girer isem çarem yok adım atmağa Gövdeimde kuvvetim sensin başım götürüp gitmeğe

(Yâ Rab! Sensiz yola girersem, adım atmaya çarem yoktur. /Ben ancak seninle adım atabilir, senin verdiğin güçle bir iş yapabilirim. /Başımı alıp gitmeye /yürümeye, yaşamaya /bedenimde kuvvetim sensin.)

Varlığın aslı, zuhuru ve döneceği yer, ebedi diri (hay) ve varlığı kendi zatıyla kâim olan, kendi kendine yeten, başka bir varlığa muhtaç olmayan; başka bir varlık kavramıyla birlikte her türlü ikiliği kabul etmeyen, her şeye can verip ayakta tutan (Kayyum olan) Hak'tan ibarettir.

Cenab-ı Hak aynı zamanda "Kadir-i mutlak" tır. Zerreden küreye, karıncadan deveye bütün varlıkta gücünü sergileyen, bilen, bilinen, bildiren, gören, görünen, gösteren, hülâsa, olan ve olduran O'dur.

Cenab-ı Hakk'a ait bütün bu özellikler, velayet erbabının diploması ve Kuran'ın kalbi diyebileceğimiz "Ayete'l Kürsi" de şöyle anlatılmaktadır.

"Allah ki, O'ndan başka ilah yoktur. O haydır, kayyümdür. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama. Göklerde ve yerdekilerin hepsi O'nundur. O'nun izni olmadan katında kim şefaat edebilir? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. (Hiçbir şey O'na gizli kalmaz.) O'nun bildirdiklerinin dışında insanlar, O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nunkürsüsü gökleri ve yeri içine alır, onları koruyup g ö z e t m e k kendisine zor

gelmez. O, pek yücedir, pek büyüktür." (Bakara, 255)

Bu ayette işaret edilen nükte, Hay ve Kayyûm olan, uyumayan, göklerde ve yerdekilerin sahibi olan yaratıcı karşısındaki duruş, başka bir ifadeyle arifane tavır, "uyur iken uyanmak", "Hak" kavramının farkına varmakla ilgilidir.

Böyle bir yaratıcının ne zaman farkına varılır? diye sorulursa, bunun cevabı; ne zaman seyr ü sülûk edilir, emmâre nefis, ne zamana mutmaine, raziyye ve marziyye olursa, kelime-i tavhidle başlayan esma ne zaman gönül çocuğunu diriltip Ona ilahi hayat ve kayyumiyet (kendi kendine yetme yeteneği) verirse, işte o zaman yaratıcının farkına varılacaktır.

Yunus'un bu beytinde, içinde yürüdüğü bir yol, bu mana yolunda uyanıp da fark ettiği kendisini ayakta tutan (Kayyum olan), gövdesinde bir kuvvet (yani, cân) olup ona hayat veren (Hay olan) bir varlık söz konusudur.

Âşık salık bu bilince cem'den farka gelince ulaşır. Nefs mutmainneden raziyyeye ve marziyyeye geçer, Hak, Hay ve Kayyum der. "Lâ fâile illâllah" diyerek ondan başka yapıp edenin olmadığını anlar.

Dolayısıyla bu beyitte ve devam eden beyitlerde cem ve cem'den sonra fark bilincini yaşayan âşık ve arif bir Yunus söz konusudur.

Yunus'un yol kavramından kastı, hiç şüphesiz, eskileri "meslek-i aliyye" dedikleri "mana yolu", yani seyr-i sülûktür.

Âşık salık, tevhid yoluna girip aşk ve irfan ile Hakk'ın varlığını ve birliğini anlamaya başladıkça kendisine ait zannettiği benlik, e'âl ve özellikleri vücûd-ı vâhide terk eder. Yok oldukça var olur. Terk ettikçe Hakk'a yol bulur. Fakrı çoğaldıkça zenginleşir.

Âşık salikin ulaştığı, halkın bâtın, Hay ve Kayyûm olan Hakk'ın ise zahir olduğu bu noktaya cem makamı denir. Âşık'ın bu makamda gözünden bakan Hak ayağından yürüyen Hak, kulağından işiten Hak'tır.

Âşk ve irfan sahibi âşık, cemden farka yönelir, telvinden temkine geçer. Buradan da "Hüve Hak" diyerek cem'ül cem'e, bütün varlıkta var olan Hak sırrına sefer eder. Cem'ül-cem'de karar ettiğinde, dışından halk ile içinden Hak ile yaşar...

Bu beyitten ve şiirin tamamından anlaşıldığı üzere, Yunus, benliğini Hakk'a verip terke ulaşan ve cem' (çoğulu nefsinde birleme, halkın yokluğu Hakk'ın birliği) idrakinde seyr eden bir salıktır. Manzumenin diğer beyitlerinde bu hal değişik misallerle anlatılmaktadır.

Devam edeceğiz...

RÂBÎT^A

Prof. Dr. Hasan Kâmil Yılmaz

Râbîta, etrafında kıyametler koparılmak istenen bazılarınca şirke kadar varmakla itham edilen bir tasavvuf meselesidir. Bu kavram ilk devir sûfilerince pek kullanılmadığı için neredeyse mahkûm edilmiş ve ona muhdes, ya da bidat gözüyle bakılmıştır. Aslında “**râbîta**” bağ, alaka, artırmak, güçlendirmek, vuslat ve muhabbet anlamlarınadır. Nasıl sevgi, sevgilinin hayalini, güzelliğini, hal ve hareketlerini düşünerek kalbi sevgiliye bağlamak ise, râbîta da aynı şekilde kişinin mürşidine sevgiyle gönülden bağlanmasıdır.

Kur’ân’da aynı kökten “**ribat**”, “**murâbata**”, “**rabt-ı kalb**” şeklinde muhtelif kavramlar yer almaktadır. Ribat ve murâbata, sınır boyunda nöbet beklemek, cihada hazırlıklı olmak ve nöbet beklemeye yarayan mekân, gibi anlamlar ifade eder. Kelimenin böyle fiziki bir anlamı olduğu gibi, metafizik ve mistik bir anlamı da vardır. Nitekim rabit ve râbîta kelimeleri aynı zamanda zahid ve zahide anlamına gelmektedir

Râgıb İsfahânî, el-Müfredat adlı Kur’ân lügatinde; “**Ey iman edenler, sabredin, düşmanlarınızla sabır yarışını yapın ve murâbata yapın, (savaşa hazırlıklı olun, nöbet tutun) Allah’tan korkun ki, kurtuluşa eresiniz.**” (Âl-i İmrân, 3/200) ayetinde geçen murâbata kelimesinin iki anlamı olduğunu belirtmektedir. Bunlardan biri müslüman ordugâhlarında düşmana karşı nöbet, diğeri de bir namazdan sonra diğeri bekleyerek nefse karşı uyanıklık, kalbe girebilecek düşmanlara karşı duyarlılıktır (el-Müfredat, s.271).

Râbîta her ne kadar Nakşibendiyye tarikatına has bir özellik olarak dikkat çekiyorsa da, aslında bütün tarikatlarda vardır. Hatta insan olan her yerde râbîta vardır. Çünkü râbîta, fitrî ve tabîi bir olgudur, ideal kahramanların, ideal davranışlarından yararlanma, o kahramanlarla bütünleşme ve aynileşme yoludur. Râbîta insanî bir insiyaktır. Fiziki, içtimaî, ruhî ve ahlakî kişiliğin başkaları üzerinde olumlu, ya da olumsuz etkisidir. Her sanatın ve ilmin pir ve

uzmanı, o ilim ve sanat mensupları için örnek ve ideal insandır. Tasavvufta hedeflenen kâmil insanı yetiştirmek üzere müridlerin gönlüne kâmil bir model konulur ve mürid onunla aynileşmeye çalışır. **“Her yiğidin gönlünde bir aslan yatar.” “Üzüm üzümüne baka baka kararır.” “Kır atın yanında duran ya huyundan, ya suyundan.”** gibi Türkçemizdeki atasözleri, bu manadaki kalbî bağlılık (râbita) ve fiziki beraberlik sonucu meydana gelebilecek etkileri ifade etmektedir.

Tasavvufta râbitanın amacı **“râbita-ı huzur”**dur. Yani sâlikin daima huzur-i ilahîde bulunduğu duygusunu sağlamaktır. Her an Allah’ı karşımızda görür gibi yaşamaktır. Bunu sağlamak çok zor bir olaydır. Çünkü Allah müşahhas bir varlık değildir. Öyleyse kulun yoğunlaşmasını sağlayacak, teksifini kolaylaştıracak bir terbiyeye ihtiyaç vardır. Tasavvufta bu terbiye yollarından biri de insan-ı kâmil konumundaki şeyhle kalbî irtibattır. Mürşid-i Kâmil, kendisine bağlanan saliki alır, önce Hazreti Rasûl’de fani olmaya, ardından da asıl paye olarak Rabb-ı Muteâl’de faniliğe ulaştırır.

Râbita bir bakıma başkalarına benzeme ve taklit arzusunun tezahürüdür. Bu yönüyle tasavvufî eğitimde bir terbiye vasıtası olarak görülmüştür. Çocuklukta anne-babayı taklitle başlayan, öğretmen ve ideal şahsiyetleri taklitle gelişen insandaki benzeme duygusu, fitrîdir. İstenildiği kadar karşı çıkılsın, her insanın hayatında bunun belli bir yeri vardır. Ancak burada taklitten kastedilen, gelip geçici hevesler türünden olan benzeme değil, aynileşmedir. Zira basit taklitler, moda gibi gelip geçicidir. Aynileşme ise taklidin bir ileri derecesidir. Aynileşmede önce benimseme ve zamanla itiyat haline getirme söz konusudur.

Tasavvufta râbita, kâmil ahlak sahibi kişilerle kurulması istenen sevgi bağıdır. Sevenle sevilenin bir olmasıdır. İnsan karakteri, başkalarının yaptıklarını aynen yapmak suretiyle farkına varmadan bir biçim kazanır. Kişinin şahsiyetinin dokunmasında sevdiğinin tavırları önemli bir fonksiyon icra eder.

Çünkü insan sevdiklerini önyargısız ve peşin hükümsüz benimser ve onlarla bütüleşir. Yıldızlar ve güneş için cazibe gücü ve çekim kanunu neyse insanlar için de sevgi odur.

Tasavvufta râbita, müşahede ve iyan mertebesine ulaşmış bir mürşid-i kâmile gönül bağlamak, huzurunda ve gıyabında onun suretini, sîretini ve rûhaniyyetini hayal etmek, yanında iken takındığı tavır, gıyabında da sürdürmeye çalışmak ve edebriyet etmektir. Râbitada önemli olan şeyhin suret ve sîretini hayalde muhafaza etmektir. Mürşidin huzurunda bulunma mülâhazası, bazen icmalî, bazen tafsîlî bir biçimde olur. Mürid dikkatini şeyhi üzerinde yoğunlaştırmalıdır. Bu suret ve sîreti hayalde muhafaza durumu, zamanla şeyhin ahlak ve özellikleriyle bezenmiş hale gelmeyi sağlar Buna **fenâ fi’ş-şeyh** denir.

Konuya psikolojik açıdan yaklaşıldığında, psikolojide örnek alınan enerjik karakterlerde sirayet özelliğinin varlığı kabul edilmektedir. Güçlü insanlar daima, zayıflar için ilham kaynağıdır. Adeta onları peşlerinden gitmeye zorlamaktadır. İleriye atılan bir kumandanın askeri harekete geçirmedeki gücü buna en iyi örnektir. Güçlü insanlar ve büyük liderler, bir mîknatıs gibi, aynı karakterde olan insanları kendilerine çeker ve etkilerler. Çünkü güçlü insanların sergilediği örnek etkileyicidir.

Herkes onları taklit etmek ister, onlara duyulan hayranlık hissi zihni kabiliyetleri geliştirir insanın manevî bakımdan yükselmesine engel olan nefse karşı koyma direnci kazandırır.

Hadîs-i şerifte şöyle buyrulmaktadır **“Salihlerin anılması anında rahmet-i ilâhiyye iner.”** (bk. Keşfu’l-Hafâ, II, 70, 1772) Salihlerin sadece hatırlanmış olması rahmet-i ilâhiyyenin nüzulü için yeterli olmaz. Ancak gönülden onlara uyma ve onların izinden gitme arzusu ile kusurları giderme isteği uyanırsa bu, insanda aktivite ve aksiyon sebebi olur iyi işlerin sebebi, gönüldeki iyi arzu ve istektir. Salihleri iyi halleriyle anmak, böyle bir hevesin meydana gelmesine sebep olduğundan onları anmak rahmete medâr olur. Salihleri anmak, onlara

“...Râbita” bağ, alaka, artırmak, güçlendirmek, vuslat ve muhabbet anlamlarınadır. Nasıl sevgi, sevgilinin hayalini, güzelliğini, hal ve hareketlerini düşünerek kalbi sevgiliye bağlamak ise, râbita da aynı şekilde kişinin mürşidine sevgiyle gönülden bağlanmasıdır...”

benzemeye, onlara benzemek de rahmet-i ilâhiyeye medâr olduğu gibi, onların güzel ahlakını düşünüp benzeme arzusu taşımak da aynı sonucu doğurur.

Sûfilere Göre Râbitanın Delilleri

Sûfiler râbitayı tabiî bir olay olarak görmekle birlikte bazı ayetleri buna delil sayarlar. Bu ayetlerin ba'zıları şöyledir:

1- **“Ey îman edenler, Allah’tan korkun ve sadıklarla beraber olun!”** (et-Tevbe, 9/119) Ayette geçen “beraberlik” konusunu Nakşibendiyye meşayihından Ubeydullah Ahrar (ö.895/1490) şöyle açıklar:

“Buradaki sadıklarla beraber olma emri, mutlak ve daimî bir beraberliği ifade eder. Beraberlik iki türlü olur. Hakîkî ve hükmi beraberlik. Hakîkî beraberlik sadıklarla aynı mecliste büyük bir kalb huzuru ile fiziki olarak da ortamı paylaşmaktır. Hükmi beraberlik ise onlarla aynı mekânda olmanın imkânsız olduğu zamanlarda gıyabî olarak suret ve sîretlerini tahayyül etmek suretiyle fikrî, zihni ve kalbi olarak beraber olmaktır.”

2- **“Ey îman edenler, Allah’tan korkun, O’na yaklaşımaya vesile arayın! O’nun yolunda cihad edin.”** (el-Mâide, 5/35) Ayette geçen “vesile” mutlak, dolayısıyla da genel anlam ifade eder.

Râbita da O’na yakınlığa bir vesile olduğundan bu hükme dâhildir. Bilindiği gibi vesile, “Allah’a yaklaşmak için istifade edilebilecek her şeydir.” Hakk’a yakınlıkları bilinen ve **“görüldüğünde yüzleri Allah’ı hatırlatan...”** (bk. İbn Mâce, Zühhd/4) Allah adamlarını Allah’a vesile saymak hem tevessül, ham de râbitadır. Salihlerle tevessül etmeye hadislerde ruhsat vardır.

3- **“Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki (ittiba’), Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı örtsün.”** (Âl-i İmrân, 3/31) Ayette geçen ittiba’ görmekle olur. Görmenin de bir maddî, bir de manevî olanı vardır. Maddî görme basarla, manevî görme basiretle olur. Râbita da manevî ru’yetten başka bir şey değildir. Mürşidine râbita edenin şeyhinin bağlı bulunduğu silsile yoluyla Hz. Peygamber’i görmüş sayıldığı görüşü tasavvufta esastır.

4- **“O kadın (Züleyha) andolsun, ona (Yusuf’a) musallat olmayı kafasına koymuştu. Eğer Rabbinin burhanını görmemiş olsaydı, o da o**

kadını arzulamıştı. İşte biz ondan fenalığı ve fuhşu bertaraf edelim diye burhan gönderdik. Çünkü Yusuf, ihlase erdirilmiş kullarımızdandı.” (Yûsuf, 12/24) Âyetin tefsirinde Zemahşerî “burhan”ı şöyle açıklamaktadır. Burhandan maksat Ya’kub’un (a.s) sûretinin bir anda Yusuf’un gözünün önünde canlanıp hayretle parmağı ağzında ona **“Aman kendine sahip ol, ondan yüz çevir !”** diye hitap etmesidir. Babasının böyle gözünün önünde canlanıp kendini uyardığını gören Yusuf, toparlanmış ve bu işten vazgeçmiştir.” (bk. el-Keşşaf, II, 312) Râbita bu ayetin tefsirindeki **“Yusuf’un Ya’kub’un hayalini görmesi”** gibi, müridin şeyhinin hayalini gözünde ve gönlünde taşımasıdır.

Hz. Peygamber’e salat u selam getirerek gönülde bir sevgi bağı oluşturmak da bir tür râbitadır. Hz. Hasan’ın dayısı Hind b. Ebî Hale’den Hz. Peygamber’in hilyesini sorarak **“Onun özelliklerini dikkate alıp onunla kalbi bir bağ kurmak için, senin onu bana tasvir etmeni istiyorum.”** demesi (bk. Tirmizî, Şemâil/17-18) bir bakıma kalbi alaka ve râbitadır.

Hadis kitaplarında Hz. Peygamber’in konuşmalarını nakleden sahabilerin **“Şimdi onu görür gibi oluyorum, onun şöyle şöyle yaptığıni gözümle görür gibiyim.”** (bk. Buhârî, Enbiyâ/54, Müslim, Cihad/105) tarzındaki ifadeler, bu

tür hayalde canlandırmaların fitrî ve tabiî oluşunu göstermektedir.

Râbitada kafa karıştıran taraflardan biri, belki resimle yapılan râbitadır. Özellikle tevhidî ikame için gelmiş ve putlarla mücadelede tevhidin tenzihî boyutuna büyük önem vermiş bir dinin mensuplarının fotoğraf kullanarak râbita yapmaları, genellikle tehlikeli değerlendirmelere sebebiyet vermektedir. Bu tür değerlendirmelere sebebiyet vermemek için resimle râbita yapılmaması tavsiye edilmektedir.

Netice itibarıyla râbita, Allah ile kul arasına üçüncü bir şahsı sokarak irtikâp edilmiş bir şirk değil, aksine müridin önüne ve gönlüne sunulmuş bir model şahsiyete benzemesi, onunla olan kalıp beraberliğini kalb ile sürdürmesidir.

Kaynak: Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar, Prof. Dr. Hasan Kâmil Yılmaz, s.364 vd.

**“Tasavvufta râbita,
kâmil ahlak sahibi kişilerle kurulması istenen
sevgi bağıdır.”**

FALA İnanma(!)

Ayşegül SAYIN

Birçoğumuz kahve içmeyi severiz kuşkusuz. Sabah kahvaltıdan sonra gazetemizi, kitabımızı okurken vazgeçemeyiz ondan bir türlü. Yazılarımızı yazarken, el işimizi yaparken mutlaka bir iki yudum içeriz. Bazılarımızın içmeyince başı dahi ağrır; bu cümleyi sizde çok sık duymuşsunuzdur eminim.

Dahi ev gezmelerinin de olmazsa olmazıdır kahve. İki dost bir araya geldi mi iki muhabbetin arasına kahve kokuları sinmeden sohbetin tadı alınmaz. Eee bir de büyükler "bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı olur" demişken nasıl olur da kahvesiz bir sohbet düşünülebilir?

Peki, ya sonrası? Hazır o kadar kahvelerimizi içmişken, fincanlar da soğumamışken bir de fincan kapama âdeti vardır. Fala oldum olası inanılmasa da falsız da kalmayalım niyetiyle kapatılır fincanlar. Öyle ki artık "fala inanma falsız da kalma" kafelerini bile bulmak zor değil. Sokak araları kahve falı baktırma mekânlarıyla dolmuş. Sorsanız kimse inanmıyor ama eğlence olsun(!) diye baktırıyor falına.

İnsanoğlu asırlar boyunca bildiklerinin yanı sıra bilmedikleriyle de meşgul olmuş ve en önemlisi geleceği öğrenme merakı kuşatmıştır dört bir tarafını. Hal böyle olunca nice kehanetlerin peşinden koşmaktan tutun yıldız fallarından, kum fallarına ve dahi kâğıt fallarına kadar gelecekte bir katre olsun haber alabilmek uğruna her yolu denemiştir. Kuşkusuz kahve falı da bu ihtiyaçtan doğmuştur. Küçük kahve fincanının içinde uzun yollar mı çıkmaz, kismetler mi bulunmaz, şaha kalkmış atlar mı sığmaz... Evet, çoğunun aslı astarı yoktur ama geleceğe dair iyi birkaç şey duymak hoşumuza gider. İnanmayız aslında fala ama baktırmakta isteriz. İnanmadığımız bir şeyin ne sakıncası olabilir ki, demeyiniz lütfen!

En'âm sûresi 59. âyeti kerime de:

"...ve gaybın/gelecek bilgisinin anahtarları O'nun katındadır; onları ancak O bilir. Hem karada hem denizde ne varsa bilir." buyrulmaktadır. Vaziyet icabıdır ki geleceğin bilgisi ancak yüce Rabbimizin katında gizlenmiştir ve geleceği öğrenme girişimleri de boş bir beklentiden öte değildir.

Yine Peygamber Efendimiz de fal ve benzeri işlemlerin sonuçlarına itibar ederek bunlara inananların "**Muhammed'e indirileni inkâr etmiş sayılacağı**"; "**Namazlarının kırk gün kabul edilmeyeceği**" şeklinde şiddetli bir uyarıda bulunmuştur. (Müslim, Selâm/125; İbn Mâce, Tahâret/122)

Âyet ve hadislerden anlaşılacağı üzere fala ister inanalım ister inanmayalım baktırma dinen **kesinlikle caiz değildir**.

Bu gerçeği İslam ilmi halindeki şu açıklamalar da doğrular niteliğindedir. Şöyle ki;

Gaybı bilme ve geleceği görme iddiası taşıyan, Allah'tan başka varlıklardan yardım alma, ümit etme gayesi güden, insanları sağlam bilgi kaynaklarına ve gerçek sebeplere başvurmadan alı koyan her türlü hurafe, batıl inanç ve uygulama yasaklanmıştır. Bu sebeple de çeşitli kültürlerde birçok tarz ve yöntemiyle yaygınlık kazanmış bulunan her türlü fal ve falcılık, mesela; tuz falı, kahve falı kurşun dökme, el içi falı, gibi fallar da İslam'ın inanç ve bilgi sistemine uymaz, denilmektedir. (İslam ve Toplum; Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi)

Bu bilgilere dayanarak diyebiliriz ki bizim eğlence amacı güttüğümüz kahve falı doğru bir eğlenme biçimi değildir. Biz yine soğuk kış günlerinde sadece kahvenin sıcaklığıyla ruhlarımızı ısıtalım ve bu enfes içeceği büyük bir günaha aracı kılmayalım.

Manevi Yol Göstericiler, Gece Çakan Şimşekler Gibidir

Yalçın ALBAYRAK

Mürid, irade eden demektir diye yazılmış kitaplarda. Neyi irade eder mürid? Kendini manen temizlemeyi irade eder. Kalbini manevi hastalıklardan temizlemeyi isteyen kişidir. Peki nedir bu manevi hastalıklar? Riya, haset, kibir, ücub, süma, desise, öfke, garaz, kin gibi sonu gelmez hastalıklardır bunlar.

Bu hastalıkların başıysa "dünya sevgisidir" denmiş. Peki, bu kadar sonu gelmez hastalıklar namazla, oruçla, tesbihle-zikirle düzelmez mi ki talebe olup bir manevi öğreticiye tabi olmak gerekir? Haddi zatında manevi öğreticiye bağlananlar da aynı ibadetleri yaparlar. Nedir işin aslı?

Düzelir, düzelir elbet. Ama şeytan aleyhilla'ne kişiyi kendi başına boş bırakmaz ki, kişi kendini düzelterbilsin, kendinden (nefsinden) kurtulabilsin.

Rivayet edilir ki Bayezid-i Bistâmî (k.s) hazretleri hacca gitmiş. Bakmış ki Kabe'nin duvarında birisi var, duvara çıkmış bekliyor. Kolunda bir sürü yular var. Tanımış bu şeytandır. Yanına yaklaşmış, sormuş:

- Tanıdım sen şeytansın! Peki, nedir bu elindeki yularlar?

Şeytan cevap vermiş;

- Kulların boynuna taktığım yularlardır. Benimkiler şimdi tavaf ediyorlar. Bitirince tavaflarını tekrar bu yularları onların boyunlarına takıp sırtlarına bineceğim. Onları idare edeceğim.

Beyazid (k.s) hazretleri sormuş şeytana:

- Benimde sırtıma binebilir misin bu yularla? demiş.

Şeytan eğilmiş Hazretin kulağına;

- Hayır! demiş. Senin sırtına yularsız da binerim.

Bunu duyan Beyazid (k.s) ürpermiş, ayrılmış onun yanından.

Bayezid-i Bistâmî (k.s) hac görevini yapıp memlekete geri dönerken bir ırmaktan geçecekmiş. Bakmış ki yaşlı bir ihtiyar suyun kenarında bekliyor.

İhtiyar Bistâmî Hazretlerine demiş :

- Beni suyun karşısına geçirir misin?

- Olur! demiş hazret. Almış sırtına ihtiyarı başlamış ırmağı geçmeye. Yolun yarısına gelince ihtiyar Bayezid-i Bistâmî'nin kulağına eğilip demiş ki:

- Demedim mi sana yularsız da binerim diye.(1)

İşte böyle gizli oyunları olan şeytan...

Gizliden de gizli istekleri olan hevâ ve arzu sahibi kişi, kendi manevi hastalıklarını bilemez. Bilse de onlardan kendi başına kurtulamaz. Eğer kurtulmuş olsaydı hastalığından, o vakit hastalık anında tabiplere ne gerek vardı! Herkes hastalığını kendi tedavi ederdi. Ama hepimiz hastalandığımızda doktora gider reçete alır uygularız.

Kalbi hastalıkları da ancak manevi doktorlar tedavi edebilirler. Bu yüzden manevi teşhis koyabilen, hastalıkları tedavi edebilen bir doktor, yolu aydınlatan bir rehber olmadan bu ten gözüne görünmeyen hastalıklardan kurtulamayız. Bu arada sahte doktorlara da dikkat edilmesi elzemdir.

Hoca Ahmed Yesevi (k.s) bir beytinde şöyle demiştir:

*Başına sarık sarar, ilim yok neye yarar,
Kendine mürid arar, ahir zaman şeyhleri!*

Karanlık, zifiri bir gecede yürümeye kalksak, iki adım atamayız. Bilemeyiz önümüzde çukur mu var, taş mı var. Ama bir şimşek çaksa her taraf aydınlanır. Ne var, ne yok görürüz.

Manevi yol göstericiler gece çakan şimşekler gibidir.

Sana yolu aydınlatırlar. Sana, senin dahi bilmediğin hatalarını, kusurlarını gösterir, tedavi ederler. "Kişinin anne-babasının yapamayacağı terbiyeyi verirler. Bilmeyen ki anne-baba bu terbiyeyi, tedaviyi versin

evladına."(2) Tabi eğer talebe dinlerse!

Peki dinlemeyen olur mu? *Eh içeride nefis, dışarda şeytan, dayan sultanım dayan.* Temizlenmeyi irade eden yolcuya, talebeye musallat olur şeytan. Hem de ne musallat! Bir an boş bırakmaz onu. Ne evde, ne çarşıda. Sırtına binmek (dediğini yaptırmak) için her anı gözetler durur. Bazen yolunu şaşırırsa da kişi, manevi doktorun verdiği ilacı içerse tekrar hastalıklarından kurtulur elbet.

Peki, sonunda ne var ki insan böyle bir temizliğe girişsin? Öyle ya namazı, orucu diğer ibadetleri zaten yapan kişi cennete girmeyecek mi ki bu görünmez hastalıklardan kurtulmaya çalışıyor?

Ey bu yazıyı okuyan kişi! Şehadetle ölen herkes mutlaka cennete gireceğini söylemiş Cenab-ı Peygamber (s.a.s) Efendimiz. Cenneti ise sekiz kat yaratmış Hz. Allah (c.c). Peki bu katların ne amacı ola ki? İşte her teslim olan (kurtulmayı irade edinen) kişi, nefisinden kurtulduğu ölçüde mükâfata nail olacağı için.

Ne demiş Yunus Emre (ks) hazretleri;

*Cennet cennet dedikleri, birkaç köşkle birkaç huri,
İsteyene ver onları, bana seni gerek gerek.*

Cennette Cenab-ı Allah (c.c) cemalini gösterecek müslümanlara. İşte bu yüzden nefis belasından kurtulanlar, kurtulduğu ölçüde rü'yete (Rabbini görmeye) devam edeceklerdir.

Allahu a'lem.

1) Tezkirei Has / İbrahim HAS

2) Abdullah DEMİRCİOĞLU / Şifai Sohbetleri

Allah'ın(c.c)

Etrafımızda gördüğümüz her şey, yüce Yaratıcı'nın kudretine sağlam birer delildir. Yaratılmış her şey de sağlam bir nizam, işleyen bir düzen, kendi içine ve kâinatın geneline bakıldığında da görülmemesi imkânsız bir uyum vardır. Allah (c.c), âlemleri yaratırken bunlarla yetinmemiş, hepsine ayrı bir güzellik de vermiştir. Yani ayakkabıcı sadece bir ayakkabı yapmamış, ayakkabıya sanatsal çizgiler de katarak onun değerini arttırmıştır.

Yaratılan her şeyin kendine has bir rengi vardır. Renklerin insanların psikolojileri üzerindeki etkileri büyüktür. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın (c.c) mahlûkatı yaratırken renklerini de kendilerine has ve bir amaca hizmet edecek şekilde yaratmış olması kaçınılmazdır. Yaşadığımız dünyanın en büyük parçalarının renklerine bakıldığında, bu amaç ve renklerin seçimindeki hassasiyet daha iyi anlaşılacaktır. Örneğin mavinin birçok anlamı vardır. Her şeyden önce mavi sakinleştirici ve dinlendirici bir renktir. Mavi güvenilirliği, dürüstlüğü ve kaliteyi de temsil eder. Allah (c.c) gökyüzünü mavi renkte yaratmıştır. O, Kurân'ı Kerim'de şöyle buyurur:

"Yedi göğü tabakalar halinde yaratan O'dur. Rahmân'ın bu yaratışında bir düzensizlik bulamazsın. Gözünü bir çevir bak, bir çatlak görebilir misin? Sonra gözünü iki kez daha döndür bak. Göz aradığı kusuru bulmaktan umudu keserek yorgun ve bitkin bir halde sana döner." [Mülk, 3-4]

Allah (c.c) göğü sapasağlam yarattığını ve kıyamete kadar da onu ayakta tutacağını, gökyüzüne verdiği renk ile de haber vermiştir. Dünyamızın çok büyük bir kısmını kaplayan denizler, göller ve akarsular da renksiz olmalarına rağmen, gökyüzünün renginin kendi üstlerinde yansması neticesinde mavi görünürler. Su en başta hayat kaynağıdır. Dinlenmek, rahatlamak ve biraz olsun kafamızı boşaltarak stresten uzaklaşmak için su kenarlarına gideriz. Suyun tasvir edildiği manzara resimlerini, işyerlerimize, evlerimize asarız. Peygamber Efendimiz (s.a.s):

"Öfke şeytandandır, şeytan da ateşten yaratılmıştır, ateş ise su ile söndürülmektedir; öyleyse biriniz

BOYASI

Fatih TIRYAKI

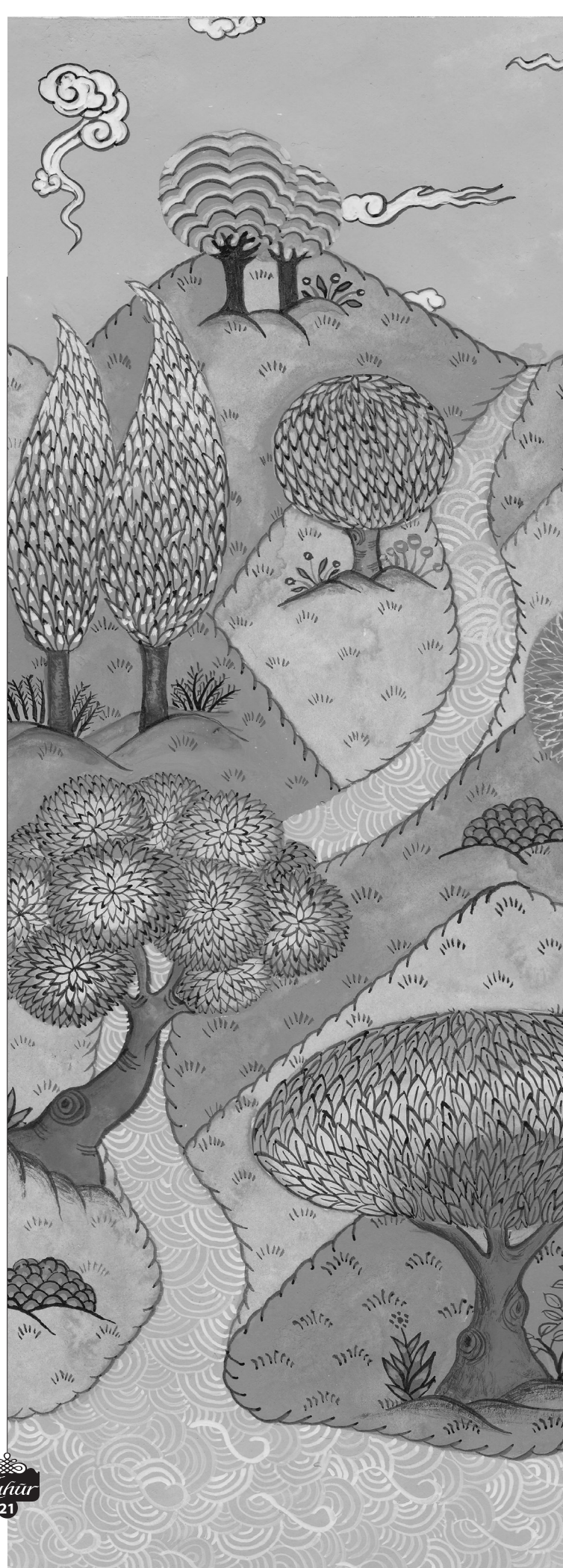
öfkelenince hemen kalkıp abdest alsın.” [Ebû Dâvûd, Edeb/4] buyurmuştur. Bu hadis-i şerifte de, suyun sakinleştirici etkisi belirtilmiştir. Ayrıca uzuvların su ile yıkanması neticesinde, vücuttaki negatif elektriğin de boşaltıldığı bilimsel deneyler ile kanıtlanmıştır.

Yeşil, güvenin rengidir. Paylaşma, cömertlik, huzur, istikrar, sakinlik etkileri oluşturur. Bitkiler, dünyamızın her yerinde ve çoğu değişik tonlarda olsa da yeşil renktedirler. Ağaçlar, çimenler, çiçekler. Kâh yiyerek beslendiğimiz, kâh ilaç yapıp yaramıza merhem ettiğimiz türlü bitki yeşil renktedir. Dervişler yeşil giyerler. Türbeler yeşil renktedir. Tasavvuf’un temelinde de, cömertlik, paylaşma, seyr u sülûkte kararlılık ve öfkeyi yutma vardır. Bu nedenle olacak ki mutasavvıflar, kıyafetlerinde, dergâhlarda ve türbelerde yeşil rengi kullanmışlardır. Yaşam alanımız olan dünyanın büyük bir kısmı da, kahverengi ile boyanmıştır. Kahverengi toprağın ve doğallığın rengidir. Ciddiyet, dayanıklılık, sâdelik, dostluk ve metânetin sembolü olarak kabul edilir. **“Şanım hakkı için biz insanı çamurdan, bir sülaleden yarattık.”**

[Mü’minûn, 12]

Âyet-i kerimede de belirtildiği üzere, insan için en önemli madde olan toprak, yaratıldığımız ve ölünce defnedileceğimiz meta, kahverengidir. Bu sebeple kahverengi biraz da sonumuzu, ölümü hatırlatır bize.

Görüldüğü üzere, yaşadığımız dünyamızın en büyük parçalarının renkleri, en büyük sanatçı olan Allah (c.c) tarafından, yaratılışına uygun mesajlar verecek biçimde yaratılmıştır. En küçük nimetteki pek fark edemediğimiz ayrıntılar bile Allah’ın (c.c) ulûhiyetine ait bütün sıfatları en güzel şekil de anlatacak mesajlar içermektedir. Kul olarak bizim de üzerimize düşeni en güzel şekilde yapmamız, bize bahşedilen nimetlerin şükürünü elimizden geldiğince, en güzel şekilde eda etmemiz ve kulluk görevlerimizi yerine getirmemiz gerekir. Bol bol tövbe istiğfar etmeli ve her daim Allah’ı (c.c) hatırdan tutmalıyız. Yaraticının kudretini yarattıkların da görebilmek, O’nu hatırdan tutmak konusunda, bize en büyük yardımcıdır.

EY DERVİŞ TALİB

Yusuf SELİM

Allah'a (c.c) sonsuz hamd olsun... Rasûl-i Zî-şân (s.a.s) Efendimize ve pak, temiz âl ve ashabına salat ve selam olsun...

Âlemlere rahmet olarak gönderilmiş seçkin insan (s.a.s) buyuruyor:

“Size iki şey bırakıyorum, onlara avını sıkıca yakalamışçasına sımsıkı sarıldığınız müddetçe katiyen sapıklığa düşmezsiniz; bunlar Allah'ın kitabı Kurân ve benim Sünnetim'dir.” [Muvatta, Kader/3]

Şeriat olmadan tarikatın olamayacağını her fırsatta vurgulayan üstadım, mürşidim Abdullah Efendi, gönül diliyle ne güzel ifade etmişler:

*Tasavvuf yolunu tuttum giderim,
Bütün kötülükleri attım giderim,
Zikrullahtan başka zevk yoktur bana,
Dünyayı bir pula sattım giderim...*

Tasavvuf güzel ahlaktır efendim, aşktır, muhabbettir, gönül insanı olmak demektir. Dervişlik bir yaşam tarzıdır.

Tasavvufu İslâm'ın dışında görmek yanlışların en büyüğüdür. İnsanları zikre davet eden ayet ve hadisler ortadadır. İmam-ı Gazali hazretleri şöyle diyor:

“Tedavi yolunu bilmeyen bir hasta nasıl müşfik bir doktora ihtiyaç duyarsa, nefsine mağlup olan ve bir türlü sırat-ı müstakim üzere yürüyemeyen insanında bir muallime bağlanması zaruridir.” [er-Risâletü'l-Ledüniyye, s.34]

Anadolu da İslâm'ın mayalanmasında büyük rol oynayan tasavvuf/irfan geleneği, türbelerini ziyaret ettiğimiz nice evliyayı, mürşitleri yetiştiren evliya mektepleri olarak toplumu dönüştürmüştür. Tarikatlar, yedi kıtaya zarafeti ile hükmeden Selçuklulardan, Osmanlılara kadar devletlere yön veren, omurgasını oluşturan bir disiplin olarak tarihte yerini almıştır.

Merhum Necip Fazıl'ın rahleyi tedrisinden geçmiş, hizmetinde bulunmuş, geçmişten günümüze ışık tutan, saygıdeğer hocamız Mehmet Şevket EYGİ Beyefendi, köşesinde, **İslâmî** kalkınmada tasavvufun ne kadar önemli, gerekli olduğunu vurgulamış ve gerçek tasavvuf ehlinin özelliklerini kısaca kaleme almışlar. Sizlerle paylaşmak istiyorum.

"Bendenizin İslam tasavvufuna, gerçek tarikatlara, gerçek şeyhlere, mürşid-i kâmillere ne kadar taraftar, bağlı ve hürmetkâr olduğum yazılarımdan anlaşılır.

Tasavvufun gerçek İslam tasavvufu olması için mutlaka Şeriata uygun olması gerekir. Şeriata uygun olması için de Kur'ân'a, Sünnet'e ve İcma'ya uygun olmalıdır.

İki türlü tarikat ve tasavvuf vardır:

1. İslam, Kur'ân, Sünnet, Şeriat tasavvufu ve tarikatı
2. Bunlara zıt ve muhalif olan az veya çok bozuk tasavvuf ve tarikat

Doğru tarikatın ve tarikatlının birkaç özelliğini sayayım:

Tasavvuflu ve tarikatlı Müslümanlar beş vakit namazı dosdoğru, çok büyük önem vererek kılarlar.

Onların itikadı sahihtir.

Allah veli kullarının (evliyanın) hepsi sahih itikat üzeredir.

Rasûlullâh Efendimizin (salât ve selam olsun ona) Sünneti'ne uymadan ne veli olunur ne şeyh ne de derviş...

Anadolu'ya İslam tarikatla gelmiş, tarikatla yücelmiştir. Tarikatların bir kısmı bozulduktan ve daha sonra tümü yasaklandıktan sonra din hayatında gerileme başlamıştır.

Reformcu, modernist, dinde yenilik ve değişim isteyen mezhepsiz Afganîci, Abduhcu, BOP'çu bazı ilahiyatçılar tasavvufa ve İslam tarikatlarına son derece muhaliftirler ve yeniden açılmalarını engelliyorlar.

Yakın tarihimize bakalım:

Ehl-i tasavvuf ve tarikat; deccalların ve kezzâbların küfür ve irtidat hamlelerine karşı canla başla Kur'ân'ı, Sünneti, Şeriati savunmuşlar, bu yolda nice şehitler vermişlerdir. Onları minnetle anıyoruz.

Dinin zahir hükümlerini, Şeriati korumak ve yüceltmek konusunda Halid-i Bağdadî Hazretleri'nin, Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevî Hazretleri'nin, Abdülhakim Arvasî Hazretleri'nin ve benzeri meşayihin gayretleri, sebatları dillere destan olmuştur.

Yakın tarihimizde Silistrelî Süleyman Hilmi Hazretleri'nin Şeriat hizmetleri ne kadar feyizli olmuştur.

Şeriatsız tasavvuf ve tarikat olmaz. Bu gerçeği aklımıza iyice koymalıyız.

Şeriat zarurî temeldir. Tarikat bir nasip meselesidir.

Biz Anadolu Müslümanlarının veliyyinimetleri listesinin başında Ahmed Yesevi Hazretleri gelir. Anadolu coğrafyasına İslam, şeyhlerin ve dervişlerin himmetiyle girmiştir.

Eskiden Anadolu'nun büyük küçük her şehrinde tarikatlar ve tekkeler varmış. Tekkelerde namaz kılınmış. Genellikle perşembeyi cumaya bağlayan gecelerde akşam veya yatsı namazından sonra zikrullah yapılmış. Tekkelerde olgun, edepli, efendi Müslümanlar yetiştirilmiş.

Türkiye'de eskiden dinî esaslar üzerine kurulmuş loncalar, ahilik teşkilatı, fütüvvet ahlakı varmış.

Bunlar yıkılınca büyük bir çöküş, dejenere oluş, ahlaksızlık başladı.

Hangi tarikat olursa olsun dervişlerine, sevenlerine, muhiblerine, gelip gidenlere mutlaka ilmihalini öğretmelidir.

Bendeniz vakit namazını kılmadan zikir yapan tarikatları beğenmiyorum ve bir daha meclislerine gitmiyorum.

Hayatım boyunca birtakım şeyhler gördüm, meclislerine gittim, sohbetlerini dinledim; hepsi de beş vakit namaz kılan Ehl-i Sünnet itikadına sahip kimselerdi.

Bursa tarikatlarını ve şeyhlerini anlatan Yedigâr-ı Şemsi adlı kitapta okumuştum; şu anda ismini hatırlamadığım bir şeyh efendi elli sene boyunca farz namazları münferiden kılmamış, hep cemaatle kılmış.

Kendilerinde Kur'ân'a, Sünnete, Şeriata aykırı haller bulunan, alenen fık ve fücur işleyen birtakım kimseler evliyaullah değil, evliyauşşeytandır.

Bugünkü iktidar büyüklerinden nâçizane istirham ediyorum:

Bir an önce İslam tarikatlarının açılmasını sağlasınlar, oralarda dine aykırı bir şey yapılmaması için bir Meclis-i Meşayih kurulsun; tarikatlar holding, ticari şirket, banka gibi çalışmasın... Politikaya karışmasınlar... Bütün şeyhlerin icazeti olsun...

İnşallah..."

Selam ve dua ile Allah'a (c.c) emanet olun.

Cenâb-ı Allah'ı Sesli Zikir

(Cehri Zikir) - 2

Zül-Cenâheyn

İkinci Hadis

Hadis-i şerîfi, Müslim ve Hakîm tahriç etmişlerdir. Ebû Hüreyre'den (r.a) Rasûlullah'ın (s.a.s) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Cenâb-ı Allah'ın yeryüzünde dolaşıp duran, faziletli, ilim meclislerini arayan melekleri vardır. Zikir meclisine uğradıkları zaman semaya kadar kanatlarıyla onları kuşatırlar. Rasûlullah buyurdu ki: Cenâb-ı Allah (c.c) onlara nereden geldiklerini sorar. Onlar da:

— Kullarının yanından geliyoruz, onlar seni tesbih ediyorlar, tekbir getiriyorlar, sana hamd ediyorlar, seni tehlil ediyorlar, senden istiyorlar ve senin azabından istiâze ediyorlar" derler. Cenâb-ı Allah, onların durumunu meleklerden çok iyi bildiği halde:

— Onlar benden ne istiyorlar? diye sorar. Onlar da:

— Cennetini istiyorlar, derler. Cenâb-ı Allah (c.c):

— Cenneti görmüşler mi? buyurur. Onlar:

— Hayır ya Rabbi görmediler, derler. Cenâb-ı Allah:

— Ya görselerdi ne olurdu? buyurur. Cenabı Allah (c.c), her şeyi çok iyi bildiği halde yine sorar:

— Bana neden sığınıyorlar? Onlar da:

— Cehennemden, derler. Cenâb-ı Allah(c.c):

— Cehennemi gördüler mi? diye sorar. Onlar da:

— Hayır, derler. Cenâb-ı Allah (c.c):

— Onu görselerdi ne yaparlardı? der. Bundan sonra Cenâb-ı Allah şöyle buyurur:

— Şahit olunuz onları mağfiret ettim, benden istediklerini onlara verdim, benden istiâze ettiklerinden onları kurtardım. Bunun üzerine melekler:

— **Ey Rabbimiz! Onlardan olmadığı halde hatâen onlarla beraber oturan bir kul vardı içlerinde (onu da mı affettin?), derler.**

Cenâb-ı Allah (c.c):

— **Onu da affettim. Onlar öyle bir kavimdir ki, onlarla beraber oturup kalkanlar bile cehennemlik olmazlar, buyurdu.”**

Hadîs-i Şerîfin İşaret Ettiği Hususlar:

1. Cenâb-ı Allah'ın yeryüzünde gezici melekleri vardır.
2. Bu melekler ilim ve zikir meclislerini ararlar.
3. İlim ve zikir meclisine uğrayan melekler kanatları ile o mecliste olanları kuşatırlar.
4. Böyle meclislerdeki evrat ve ezkâr şunlar olmalıdır.
 - a. Tesbih
 - b. Tekbir
 - c. Hamd
 - d. Tehlil
 - e. İstiğfar
 - f. Cehennem azabından istiâze
5. Zikir meclisindekilerin Cenâb-ı Allah'tan istedikleri şeyler:
 - a. Cenneti isteyip, cehennemden kurtulmak
 - b. Onlarla oturup kalkanların bile şaki, yani

cehennemlik olmayacağı. Onun için Allah'ın dostları ile dost olup düşmanlarını sevmemek, onlardan hoşlanmamak gerekir.

“Kişi sevdiği ile beraber olur.” (Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, II, 202)

“...Şahit olunuz onları mağfiret ettim, benden istediklerini onlara verdim, benden istiâze ettiklerinden onları kurtardım...”

[Hadîs-i Şerîf]

Bu hadîs-i şerîf şu olay sebebiyle vürut etmiştir. Kudâme b. Safvan, Rasûlullah (s.a.s) ile birlikte Mekke'den Medine'ye hicret etmişti. Rasûlullah (s.a.s)'e:

“Yâ Rasûlallah! Ben seni çok seviyorum.” demiş, O da:

“Kişi sevdiği ile beraberdir” buyurmuşlardır.

Hadîs-i şerîf başka yollarla ve başka sebeplere binaen de rivayet edilmiştir. Onlardan birisi de şudur: Bir Arabî, Rasûlullah'a gelip şunu sordu:

“Kıyâmet günü ne zamandır?” Rasûlullah:

“Kıyâmet gününe ne hazırladın?” buyurdular. O da:

“Ben kıyâmet günü için fazla namaz, fazla oruç, fazla hacdan bir şey hazırlamadım. Ama Allah'ı ve O'nun Rasûlünü de seviyorum” deyince,

“Sen sevdiğin ile berabersin” buyurdular. Nitekim ayette de Cenâb-ı Allah:

“Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesinler.” (Âl-i İmrân, 28)

Şairin de dediği gibi:

“Eğer sevdiğine sadık olsa idin ona itaat ederdin. Zira seven sevdiğine itaat eder.”

Abdülkadir Geylânî'nin Tasavvufi Görüşleri

RIZÂ

Prof. Dr. Dilaver GÜNER

İslam'da bütün gaye rızâda toplanmıştır. Bütün gaye Allah'ı razı etmek ve kalbi ondan razı edebilmektir. Bu itibarla **rızâ** tasavvufta üst makamlardan sayılır. Mü'min, Allah'ı razı etmek ve ondan razı olmak durumundadır. Ondan razı ve onu râzı etmiş (razı olunmuş) olarak O'na dönmesi en büyük hedefidir. Çünkü onun her şeyi, dünya ve ahiretteki huzuru ve rahatı buna bağlıdır.

Ayrıca **rızâ** yahut da **fenâ**; en büyük rahat, dünyadaki yüksek bir cennet, Allah'ın en büyük kapısı ve onun mü'min kuluna muhabbetinin bağıdır. Rızâ kaybolunca Allâh Teâlâ ile aradaki bağ kopmuş demektir. Çünkü münâzaa ve itiraz ederek Hak ile sohbet ve yakınlık kurulamaz. Onunla sohbet ancak hüsn-ü edep, zâhiri ve bâtini sükûn ve daimi muvafakat ile olur. Kadere muvafakat eden Hakk ile daimi sohbet halindedir. Bu sebeple rızanın teslimiyet, tevekkül, muvâfakat ve fena ile yakından ilgisi vardır.

Allahü Teâlâ'dan râzı olmak iki şekilde olur:

1- Onunla râzı olmak: Onun müdebbirliğine, onun verdiği, her şeyin ondan geldiğine râzı olmak

2- Ondan râzı olmak: **Hâkim** ve **fâsıl** olarak Allah'ın kulunun mutlak sahibi olduğunu, kendisini nihayette mutlaka râzı edeceğini kavrayıp, ondan razı olmaktır. Rızâ sadece gönle hoş gelen takdiratta değil, her şeyde olmalıdır. Asıl rızâ, daim olan sürekli olan rızâdır (**rızâ-i dâim**). Güzel olanda, kulun menfaatine olanda rızâ aramak anlamsızdır.

Rızâyı gerçekleştirmenin, rızaya ulaşmanın yollarını Abdülkadir Geylânî şu sözleriyle anlatır:

"Allahü Teâlâ '**Rabbinize yönelin!**' buyurmuştur. Yani ona dönün, her şeyi ona teslim edin, onun kaza, kader, emir ve nehyine bırakın. Kalbinizi dilsiz, kolsuz, ayaksız, gözsüz, nasılsız, niçinsiz, tartışmasız, muhalefetsiz bilakis muvafakatte ona teslim edin. '*Emir doğrudur, kader doğrudur*' deyin. Böyle olursanız biliniz ki, kalpleriniz ona yönelir, onu müşahede eder, ondan başka bir şeyi sevmez, aksine her şeyden soğur. Bu sebeple iyi halde de, kötü halde de, zenginlikte de, fakirlikte de, şiddet anında da, kısmetleri talep anında da, hayır içerisinde, afiyette iken de, şer içerisinde iken de, verilirken de, men edilirken de daima Hakk'a muvafakate sarılın. Sizin için Hakk'a teslim olmaktan başka çare göremiyorum. Kazâ vaki olduğunda ondan korkmayın. Onun hakkında tartışmayın ve Hakk'tan başkasına şikâyette de bulunmayın. Hatta bela kat kat artsa bile sükût edin, sakin olun. Hakk'ın sizin hakkınızda ne yapacağını gözleyin. O hali değiştirerek, sizi feraha kavuşturacağı anı bekleyin. Bunu gerçekleştirdiğinizde hakikaten soğukluğunuz gider, ünsiyete dönüşür. Tevhid ve feraha kavuşursunuz. Aksi halde bela ve afet indiğinde insanın onlara hoşnutsuzluk göstermesi onlardan dolayı Hakk'a kızması onun şâkiliğinin bir alametidir.

Dolayısıyla samimi bir mü'min Allah'a yakınlaşmanın yollarını aramalıdır. Âilesini, karısını, çocuklarını, malını, memleketini kalbinden çıkarmalı, daha doğru bir ifadeyle onlar ile Allahü Teâlâ'yı unutmayacak şekil ve ölçüde ilgilenerek, Hakk'ın rızasını ön plana tutmalıdır. Dünya ile ilgilenmeli fakat esasta Hakk'ın kapısına doğru

yürümelidir. O kapıya vardığında ise hizmetçilerle, görevlilerle, etrafın dekorasyonu ile ilgilenmemeli, hatta huzura varmadan önce kendisini ağırlamak isterlerse bunu kabul etmemeli, bir an önce makama ulaşmaya çalışmalıdır. Ta ki her şeyin sahibi kulunu karşılansın ve onu sefer tozları içerisinde, sefer yorgunluğu haliyle görsün. Kul yiyeceğini, içeceğini, izzet ve ikramını ondan alsın. Bu gerçekleşince soğukluk, ünsiyete dönüşür, rahat kaynağına kavuşulur, yorgunluk gider, korkudan emin olunur. Çünkü Hakk'a yakınlık kulun zenginliğidir. Onu görmek kulun yiyeceği, içeceği ve hayatını idâme kaynağıdır."

Buna karşılık Abdülkadir Geylânî, Hakk'a muvafakat etmemeyi, onun takdirine karşı sızlanmayı ve bu hususta çeşitli bahaneler ileri sürmeyi şiddetle tenkit ederek şöyle der:

"Yazıklar olsun sana! Allah'a ve salihlere itiraz içerisinde bulunduğun halde müslim olduğun, Allah'a teslim olduğun iddia ediyorsun. Sen davanda yalancısın. İslâm Allah'ın takdirine ve salihlere teslim olmaktır. Sen davanda yalancısın. İslâm Allah'ın takdirine teslim olmakla birlikte, Kitâb ve Sünnet hudutlarını muhafaza ederek, onun fiillerine de razı olmaktır. İslâm ancak bunlarla sahih olur. Pek çok kişi İslâm iddiasında bulunur. Hâlbuki onların yanında İslâm'ın sadece adı vardır. O'nun hakikatinden hiç haberleri yoktur.

Kendin, ailen, malın ve zamanının ehli olanlar hakkında Hakk'a karşı gelme, onlar hakkında Hakk'a itirazda bulunma. Sen Allah'tan daha mı hikmet ve hüküm sahibi, daha mı bilgili, daha mı merhametlisin ki utanmadan bunlar hakkında hükümlerini değiştirmesini ona emrediyorsun. Sen ve bütün halk onun kulusunuz. O senin ve herkesin müdebbiridir. Eğer onun yakınlığını istiyorsan sus, konuşma! Hakk'a dil uzatma, emir verme küstahlığında bulunma. Çünkü kul olan sensin. O ise her şeyin hükümdarı... Emir ve nehiyelerini, niçinsiz ve nasilsiz olarak her halde yerine getirmek suretiyle Ona muvafakat et. Zira emir ve nehiyeleri itirazsız eda etmek ona muvafakat etmektir. Ondandır razı olmaktır. Emir ve nehiyeleri küçümsemek, onların kadrini bilmemek ise şakilik alametidir."

Rızânın bir de sosyal tarafı vardır. İnsan, içinde yaşadığı toplumun bir ferdi olarak diğer fertler ile de ilgilenir, onların sıkıntılarını, problemlerine, acılarına zaman zaman ortak olur. Müslüman böyle bir faaliyet içerisinde bulunmakla, aynı zamanda dininin bir vecibesini de yerine getirdiğinin şuurundadır. Abdülkadir Geylânî'ye göre halka yardım eli uzatmanın Hakk'ın rızasını kazanma ile doğrudan ilişki vardır. Yoksulları, kimsesizleri, miskinleri, fakirleri, muhtaçları doyurmak, onların ihtiyaçlarını gidererek, gönüllerini kazanmak bir anlamda Hakk'ın rızasını kazanmaktır.

Mü'min kaderin kendisi üzerindeki icraatına sabreder ve her halinde kadere rıza gösterirse dünyada Mevlâsına yaklaşır, ahirette de nebiler, siddiklar, şehitler ve salihlerle birlikte Allah'ın civarında ve yakınında olur. Onun için sabretmeli, kader hususunda aceleci olmamalı, ona razı olmalı ve kimseyi suçlamamalıdır. Çünkü işin sonunda Allah'ın affı, lütfu, keremi ve cömertliği vardır. Çünkü selamet kadere rızada, kasr-ı emelde ve dünyaya zahid olmaktadır. Rıza-ı daim ve muvafakat-i ebediyye, evliya ve abdalın en son sahip olacağı ahvaldir. Rıza her ne kadar başlangıçta kulun kesbi dâhilinde olsa da, kul rızada daim olduğu müddetçe, öyle makamları geçer ki, sonunda kesb dâhiline girmeyen nice hallere ulaşır.

Kaynak: Abdülkadir Geylânî / Hayatı, Eserleri, Görüşleri, Prof. Dr. Dilaver GÜNER, İnsan Yayınları

Çocuk ve YALAN

Yeşim Gezmiş TORTUM

Dünyaya gelen bütün çocuklar fitratları gereği temizdirler ve asla yalan söylemezler. Ebu Hüreyre (r.a) anlatıyor:

“Hz. Peygamber (s.a.s) her doğan İslam fitratı üzere doğar” buyurdu ve sonra da şu ayeti okuyun dedi:

“Allah’ın yaratılışta verdiği fitrat...” [Rûm, 30]
Sonra Rasulullah (s.a.s) sözünü şöyle tamamladı:

“Öyle iken ana babasıdır ki onu Yahudileştirir veya Hıristiyanlaştırır veya Mecusileştirir.” [Ebû Dâvûd, Edeb/88; Tirmizî, Zühd/10]

Her doğan çocuk aynı yaratılış üzeredir, aynı temayüllere sahiptirler. Doğuştan masum, günahsız düzgün bir fitratta olan çocuklar, anne-baba ve çevrenin yönlendirmesiyle değişmekte, iyi ve kötü olmaktadır. Yani yalan fitratta yoktur, sonradan öğrenilir.

Yüce kitabımız Kur’ân’da:

“Yalan sözden sakınınız.” [Hacc, 30] ve **“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin.”** [Ahzab, 70] şeklinde kizb, yani yalan ve yalancılık üç yüzden fazla ayette geçmektedir.

O halde çocuk neden yalan söyler?

Evet, çocuk bazen anne ve babadan korktuğu için suçunu saklarken bazen de gurur duymaları için yaptığı şeyleri abartarak zamanla yalanı alışkanlık haline getirebilir.

Özgüvenin ve karakterin geliştiği çocukluk döneminde onları takdir etmemiz gerekir. İlgisiz ve sürekli öfkeli bir anne-baba çocuğu bu güveni tatmaktan alıkoyar. Yine çocuğu sürekli başkalarıyla kıyaslamak, çocukta kendisinin daha iyi olduğunu hissettirmek duygusunu doğurabilir. Bazen de çocuk başkalarının yanında kınanmamak veya azarlanmamak için onurunu kazanmak ister ve yalan söyler.

En çok da çocuk yalanı anne ve babadan öğrenir. Örneğin davet edildiğimiz bir yere gitmek istemiyorsak evde misafirimiz olduğunu söyleyebiliriz. Ama dikkat edin bunu söylerken çocuğumuz yanımızdadır ve bizi duymuştur. Evde kimsenin olmadığını biliyordur. Şimdi ne olacak? Çocuk yalanı masum görecektir ve bizi taklit edecektir.

Maalesef biz hanımlar **“Aman baban duymasın!”** gibi sözcüklerle evlatlarımızı aile içerisinde bile yalana farkında olmadan yönlendirebiliyoruz.

Peygamberimiz (s.a.s) **“Aldatan bizden değildir!”** buyurur. Medine’de sokakta yürürken bir kadının çocuğunu çağırdığını, fakat çocuğun annesini

dinlemediğini gördü. Kadın çocuğun eve gelmesini temin etmek için, "Eğer gelirsen sana şunları alacağım, bunları alacağım." diyordu. Peygamberimiz (s.a.s) kadına yaklaştı:

"Gerçekten çocuğa vaat ettiklerini alabilecek misin?" dedi. Kadın, "Hayır, alamam" deyince, Efendimiz (s.a.s) kadını uyardı:

"Bilesin ki bu, yalan olarak yazılır."

Gerçekten de kendisi "el-Emin" olan Peygamber (s.a.s) kurtuluşun doğrulukta olduğunu bildirmiştir.

Çocuklarımızı yalan söylemeye iten sebepler vardır. Daha öncede değindiğimiz gibi hayal gücü yalanları, beklentilerin karşılanması için söylenen yalanlar, savunma yalanları, davranış bozukluğu yalanları gibi birçok sebep olabilir.

Bunlardan hayal gücü yalanları daha çok okul öncesi dönemdeki çocuklarda olmamış şeyleri olmuş gibi anlatmaktır. "Hayalet gördüm" gibi. Bu yalan değildir ve çocuğa kızılmamalıdır.

İlgi çekmek için söylenen yalanlar ise daha çok çocuğun anne ve babasının sevgisini hissetmek amacıyla başvurdukları bir yoldur. Mesela kardeşinin sürekli ona vurduğunu söylemesi gibi...

Model alınarak söylenen yalanlar daha çok yakın çevreden öğrenilir. Evde olan anne-babanın telefonla arayan olursa "evde yok dersin" şeklinde, görünüşte masum ama çocuğun kalbinde içi doldurulamaz hendekler açan sözlerdir.

Beklentilerin karşılanması için söylenen yalanlar, daha çok idealist ailelerde görülür. Çocuk hep birinci olmalıdır. Dolayısıyla çocuk başarılarını abartabilir, başarısızlıklarını saklayabilir.

Savunma yalanları, genellikle cezadan kaçmak için söylenir: "Bardağı ben kırmadım!" gibi.

Davranış bozukluğu yalanlarında ise hırsızlık gibi olaylar görülebilir. Böyle durumlarda bir uzmandan yardım alınmalıdır.

Bizler ne mi yapmalıyız? Bizler, çocuklarımızı koşulsuz sevmeyi öğrenmeliyiz. Kendimize sormalyız: **"Ben çocuğumu mu seviyorum, yoksa hayalimde olmasını istediğim çocuğu mu seviyorum?"** Onları sevmeliyiz, hoşgörülü olmalıyız ve mutlaka güvenlerini kazanmalıyız. Doğruyu söylediğinde teşekkür etmeli, memnuniyetimizi

ifade etmeliyiz. Onları dinlemeli, söylediklerini hafife almadan, gülmeden önemseyerek dinlemeliyiz. **"Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır"** demişler. Çocuk kadar saf bir yürek çabucak tutunacaktır anne ve babaya. Yeter ki biz emek verelim. Sevmeyi çocuklarımızdan öğrenelim. Anne kırsa çocuğuna ama çocuk yine **"Anne"** diye ağlar. Bir kere saçını okşasan küsmez, kin bilmez, intikam duygusu yoktur, hemencecik kucağına siniverir. Unutmayalım ki, sevginin de bir ahlakı vardır. Peygamberimiz (s.a.s):

"Çocuklarınızı üç haslet üzerine yetiştiriniz: Peygamber sevgisi, Ehl-i Beyt'in sevgisi ve Kur'an tilaveti..." diye buyurmuştur.

Onlara Peygamberimizin (s.a.s) güvenilirliğini, Ehl-i Beyt'in ahlakını ve Kur'an'ın ahlakını anlatmalıyız. Peygamberimiz (s.a.s):

"Bir baba çocuğuna güzel ahlaktan daha üstün bir miras bırakamaz." [Buhârî, Edeb/5] buyurmuştur.

Ne mutlu çocuklarını İslam ahlakı üzere yetiştiren anne-babalara!

Ne bahtiyardır ki o anne ve baba çocuklarını Rabb (terbiye eden) Allah'ın ve El-Emin Hz. Muhammed Mustafa (s.a.s) sevgisi üzere yetiştirebilmişlerdir.

Sözümüzü Hz. İbrahim'in (a.s) duasıyla bitirelim:

"Ey Rabbimiz! İkimizi de Sana teslim olanlardan kıl; soyumuzdan da Sana boyun eğen (Müslüman) bir ümmet meydana getir; bize ibadet yer ve usullerini göster, tövbemizi

kabul buyur. Çünkü Sen, tövbeleri çokça kabul eden ve çok merhamet edensin." [Bakara, 128]

Âmin...

**"Kendimize sormalyız:
"Ben çocuğumu mu seviyorum, yoksa hayalimde olmasını istediğim çocuğu mu seviyorum?"**

Bişr el-Hafî

Prof. Dr. Mustafa KARA

Ebû Nasr Bişr b. Haris b. Abdirrahman b. Ata b. Hilal el-Hafî el-Mervezî (ö.227/841)

150/767 veya 152/769 yılında Merv'de doğdu. Merv'in ileri gelen ailelerinden birine mensuptur. İlk dini bilgilerini aldıktan sonra hadis ilmine yöneldi ve bu alanda devrin sayılı muhaddislerinden biri oldu. Malik b. Enes, Şerik b. Abdullah, Hammad b. Zeyd, İbrahim b. Sa'd, Fudayl b. İyaz ve Abdullah b. Mübarek gibi muhaddislerden hadis öğrendi. Ahmed b. Hanbel, Ebû Hayseme Züheyr b. Harb, Ahmed ed-Devrakî ve İbrahim el-Harbî gibi âlimler de kendisinden hadis rivayet etmişlerdir. Darekutnî onun sika bir ravi olduğunu, sahih olmayan hiçbir hadis rivayet etmediğini belirtmiştir (bk. Münâvî, I, 208).

Kaynakların ortaklaşa verdikleri bilgilere göre Hafî daha sonra bütün kitaplarını toprağa gömerek tasavvufa yöneldi ve dayısı Ali b. Harşam'ın sohbetlerine katıldı. Bu arada devrin sûfilerinden Fudayl b. İyaz, Seri es-Sakatî, Ahmed b. Asım el-Antakî, Ebû Ali el-Cüzcânî ve Ebû Said el-Harraz'la görüştü.

Tasavvufî kaynaklardaki bir menkıbeye göre, Bişr el-Hafî'nin yolda bulunduğu "besmele" yazılı bir kâğıdı itina ile temizledikten sonra levha haline getirerek muhafaza etmesi üzerine rüyasında duyduğu ilahi bir ses, Allah'ın ismine göstermiş olduğu bu saygıya karşılık Allah'ın da onun adını dünya ve ahirette saygın kılacağını bildirmiş, bu şekilde zühd ve tasavvuf yolu kendisine açılmıştır (bk. Ebû Nuaym, VIII, 336; Münâvî, I, 210).

Gerçekten tasavvufî kaynaklarda Bişr el-Hafî adının "insanlar arasında bir peygamber adı gibi" hürmet gördüğüne, ahiretteki mertebesinin İmam Şafîi ve İmam Ahmed b. Hanbel gibi âlimlerinkinden daha üstün olduğuna işaret eden menkıbeler nakledilmiştir (bk. Ebû Nuaym, VIII, 337, 352; Münâvî, I, 208, 211).

Kaynaklar Bişr'in hadis ilmiyle meşguliyetten vazgeçerek tasavvufa yönelmesinde, o dönemde büyük itibar gören bu alandaki çalışmalarından dolayı kendisinde gurur ve kibir duygusu, şan ve şöhret arzusu hissederek bunlardan kurtulma düşüncesinin de etkili olduğunu belirtmişlerdir. Nitekim rivayete göre, hadis ilmiyle ilgisini kesmemesini isteyen eski hocası ve arkadaşlarının,

"Allah yarın senden, 'niçin Peygamber'in hadislerini nakletmedin?' diye sorduğunda ne cevap vereceksin?" şeklindeki sorularına şu karşılığı vermiştir:

"Şunu diyeceğim: Sen bana nefse muhalefet etmeyi emrettin. Nefsim ise hadis rivayet etmeyi ve itibar görmeyi arzu etmekteydi. İşte bu yüzden ona muhalefet ettim." (Münâvî, I, 210)

Bişr'in "el-Hafî" (yalınayak) lakabını alışı konusunda üç değişik rivayet vardır. Hucvirî'ye göre müşahede halinin kendisine hâkim olması sebebiyle ayağına hiçbir şey giymemiştir. Attar'ın belirttiğine göre, **"O yeryüzünü size bir döşek kıldı"** (el-Bakara 2/22) ayetine işaretlerle, **"Allah tarafından döşenmiş bir yerde ayakkabı**

ile *gezilmez*" diyerek yalınayak gezmeyi tercih etmiştir. İbnü'l-Mulakkın'ın verdiği bilgiye göre ise bir ayakkabı tamircisinin kendisine söylediği,

"Ayakkabını tamir ettirmek için insanlara ne çok sıkıntı veriyorsun!" ifadesi üzerine ayakkabısını fırlatıp atmıştır.

Bişr'in tasavvufî düşüncesinde takva, verâ' ve nefse muhalefet konuları ayrı bir yer tutar. "**Kırkyıldır canım kebab istiyor, henüz onu elde edebilecek helal para bulamadım**" diyen Bişr, zühdün ancak hırs ve tamahtan arındırılmış bir gönülde barınabileceğini belirtmiş, sultanların şüpheli paralarla yaptırdığı çeşmelerden bile su içmemeye dikkat etmiştir.

Geçimini örgücülük yaparak sağladı. Abdullah b. Cellâ, Bişr için "*Verâ' konusunda üstadımız odur*" der. (Zehebi, X, 471)

Bişr el-Hafî; rıza, tevekkül ve teslimiyet gibi dini terimlere tasavvufî yorum ve açıklamalar getiren ilk sofilerden biridir. A. Schimmel onu Haris el-Muhasibi'yi hazırlayan sûfilerin başında saymaktadır.

Bişr el-Hafî'nin tasavvufî hayatında iyilikleri gizleme, riya ve şöhretten kaçınma ilkesi, bir başka ifade ile Melami neşve önemli bir yer tutar. Bişr'e göre methedilmekten hoşlanmak, ruhi olgunluğa engel olması bakımından günah işlemekten daha zararlıdır. Şöhret arayan kimse ahiretin hazzına ulaşamaz. Yaşarken gösterişi seven insanlar öldükten sonra bile cenazelerine çok kişinin katılmasını isterler. Kişi tanınmamasını ve bilinmemesini ganimet bilmelidir. (İbnü'l-Mulakkın, s.112)

Bişr'e göre üç grup sûfi vardır. Birinci grup hiç kimseden bir şey istemeyenlerdir, bunlara ruhani denir. İkinci grup bir şey istemeyen, fakat verildiğinde kabul edenlerdir; bunlara orta halli (mutavassıt) denir; bu gibiler tevekkülle sükün bulurlar. Son grup ise ibadetle meşgul olur, rızıklarını Allah'tan bekler ve arzularını yenmeye çalışırlar. (Attar, s.172)

Cömertlik de kişinin gönül hayatı açısından önemli ahlaki bir esastır. Dini konularda laubali bir cömerdi (şatır) cimri sufiye tercih eden ve cimriye bakmanın kalbe kasvet ve ağırlık verdiğini söyleyen Bişr, kişinin eli darda iken ikramda bulunmasını dünyanın en zor işlerinden biri olarak görmektedir.

Bir gün onu soğuktan titrerken gören dostları bunun sebebinin sorduklarında şu karşılığı almışlardı:

"Fakir ve düşkünleri hatırladım, onlara yardım edecek kadar zengin olmadığım onları acılarını hiç olmazsa bu şekilde paylaşmak istedim."

Devrinin âlimlerini, dini konularda gerekli hassasiyeti göstermeyip sadece elde ettikleri bilgileri başkalarına

aktarmakla yetindikleri için tenkit eden Bişr'in Ahmed b. Hanbel ile dostluğu sürekli olmuştur.

Halkın ihlas, tevekkül ve rıza ile ilgili sorularına cevap veren İbn Hanbel muhabbet ile ilgili soru soran bir kişiye, "*Bunun cevabını Bişr'den isteyiniz. O hayatta iken benim bu soruya cevap vermem uygun olmaz*" demiştir. Dönemin en canlı dini tartışmalarından biri

olan "*Kur'an mahluk mudur, değil midir?*" meselesinde İbn Hanbel tarafını tutan Bişr el-Hafî'nin imanı ikrar, tasdik ve amel olarak tarif etmesi de onun, ameli imandan bir cüz sayan Hanbeli düşüncesine olan yakınlığını göstermektedir (Hucvirî, s.421; Camî, s.102). Ayrıca Hanbeliler'den İbnü'l-Cevzi'nin "*Menakıbu Bişri'l-Hafî*" adıyla bir eser kaleme almasının sebebinin de bu fikri yakınlığa bağlamak mümkündür.

Fıkhi konularda Süfyan es-Sevrî mezhebine tabi olan Bişr (İbn Hacer, I, 445) devrindeki sûfilere de tenkit etmiş, özellikle dini esaslara riayette titizlik göstermeyen, takva yerine marifet konularına ağırlık veren, istikamet yerine kerameti esas alan sûfilere karşı çıkmıştır.

Tasavvufî terbiye gören dervişlerin seyahat etmelerini tavsiye eden sûfilerden biri olan Bişr'e kaynaklarda *Kitabu'z-Zühd (Kitabu't-Tasavvuf)* adlı bir eser (bk. Sezgin, I, 683) ile bazı manzumeler isnat edilmiştir.

"Kırkyıldır canım kebab istiyor, henüz onu elde edebilecek helal para bulamadım"

Bişr-i Hafî(ks)

TEBLİĞDE GÜÇLÜK, MEŞAKKAT, ZORLUK

Prof. Dr. Ali AKYÜZ

“Şayet onlar sizi ele geçirirlerse, size düşman kesilecekler; size ellerini ve dillerini kötülükle uzatacaklardır. Zaten *inkâr edivermenizi istemektedirler.*” (Mümtehine, 2)

“Onlar seni yurdundan çıkarmak için neredeyse dünyayı sana dar edecekler.” (İsrâ, 76)

Kolay yoldan elde edilmiş hangi nesne, imrenilecek bir erdem ve kıymeti bilinen örnek bir değer olabilir? Zorluk ve güçlükler, dış dünyadan görüldüğü üzere, her zaman o soğuk çehreleriyle hatırlanması gereken dertler değil, sıcak, sınımsız, samimi ve kadir-kıymet bilen dostluklarıyla insanlara kalıcı güzellikler sunan kutlu sıkıntılardır.

Kabiliyetleri körelten kolaycılığın mirasyedi hüviyeti yerine, eleme, göz nuru dökülerek var olmanın heyecanını hissettiren üretkenliğin getirdiği kutlu sıkıntılar...

Bütün değerleri aşındıran kolaycılığın yerine, alın terinin ortaya çıkardığı kendi kazanımlarının kıymet ve değerini öğreten eşsiz öğretmen, sıkıntı ve zorluklar...

Beni ve benliği hissetmenin, gök kubbede hoş bir seda bırakmanın, gök kubbeye daima hatırlanacak ve örnek alınacak bir billur avize gibi asılı duran kalıcı erdemler bırakmanın asil ve soylu yöntemi, sıkıntı ve zorluklar...

Gerçek erdem ve soylu davranış, güçlülere aldirmeden, yapılması gereken işler konusunda bahane ve engel teşkil etmelerine müsaade etmeden, göğsünü gererek sıkıntılara bir ders vermek, onlara sıkıntı neymiş göstermek, zorluğa, zorluk öğretmek... Ancak bunu başaranlar gök kubbede hoş sedalar bırakabilmiş ve örnek teşkil etmişlerdir. Onlar soylu ve kutlu davranışların sahibi olarak hep hatırlanmışlar, hatta hatırlanmak şöyle dursun hiç unutulmamışlardır. Zira tarihin tavanına asılı billur avizeler gibi gök kubbede salınıp durmaktadırlar. Tâif'te taşlanırken, Mekke'de suçlanırken; **“hiçbir şeye aldırman yüce Rabbim, sen küsmezsen”** seslenişinde hep onu hatırladık ve seyrettik; seyrettik ve hüznümüze teselli bulduk. Onları hep seyrediyoruz. Çile yolunun çilekeş insanları... İşte şu koca çınar Âdem (a.s), şu vakar abidesi Nûh (a.s), şu dedem İbrâhim (a.s), şu gördüğüm Mûsa (a.s), şu sağdaki Hârun (a.s), şu ortadaki İsâ (a.s), şu öndeki ve en görkemlisi de Muhammed (s.a.s)...

Sürgün edilmeden önce Mekke'nin arka sokaklarında hapsedilen, sürgünle de her şeyini evini, yerini, yurdunu, hatıralarını geride bırakıp gözü yaşlı çok da aşına olmadığı bir kente doğru, kim bilir belki de dönmek üzere Medine yollarına düşen bir insanın çektiği çile ve zorluklar, alın teriyle kazanılmış erdemlerdir. İlahi kelimeler yurtlarından bile sürgün edilen bu fazilet mücadelesinin kahramanlarını ve onların ağıtlarını örnekliği hep yaşasın diye dillendirip edebileştirmektedir.

Bu çileyi yurtlarından sürgün edilenlerden ve öz vatanında sürgün hayatı yaşayanlardan daha iyi kimse bilemez. 21. asırda yaşamak her zaman mutluluk ve şans değildir. İlkel olarak nitelediğimiz çağlar ötesinde kalmış nice toplumlara parmak ısırtacak ilkeliklere şahit olmaktayız. İnsanoğlu bu! Kendi gözündeki mertliği görmezken başkalarının gözündeki çöpün nasıl da farkına varır! İnsanla başlayan kadim paradoks! Nutuklarla medenilik ve çağdaşlığı dillendiren toplumların realiteyi saklayamayan çelişkileri ve dünyanın her yerinde yaşanan sürgün ve linçler, bu duyguyu herkese öğretmiştir, özellikle masum ve mağdurlara...

İnsani erdem ve faziletler manzumesi olan İslam tebliğ ve davetindeki zorluk ve meşakkatle ilgili Kur'an-ı Kerim'de önek şahsiyet Hz. Peygamber'e şu bilgi ve emirler verilmektedir;

Allah'ın emirleri kendilerine duyurulduğunda kâfirlerin suratlarında hoşnutsuzluk, kin ve öfke belirmektedir. Onlar bu emirleri duyuranların neredeyse üzerlerine saldırırlar. Bilsinler ki, bu huzursuzluklarından daha beterini görecekler. O da cehennem!

“ Her peygamberin çilesi ve büyük sıkıntıları olmuştur. İnsanların ve cinlerin şeytanlarından pek çok düşmanları olmuştur. Bunların işleri güçleri birbirlerini kandırmak ve yaldızlı sözler söylemekten ibarettir.

Her peygamberin çilesi ve büyük sıkıntıları olmuştur. İnsanların ve cinlerin şeytanlarından pek çok düşmanları olmuştur. Bunların işleri güçleri birbirlerini kandırmak ve yaldızlı sözler söylemekten ibarettir.

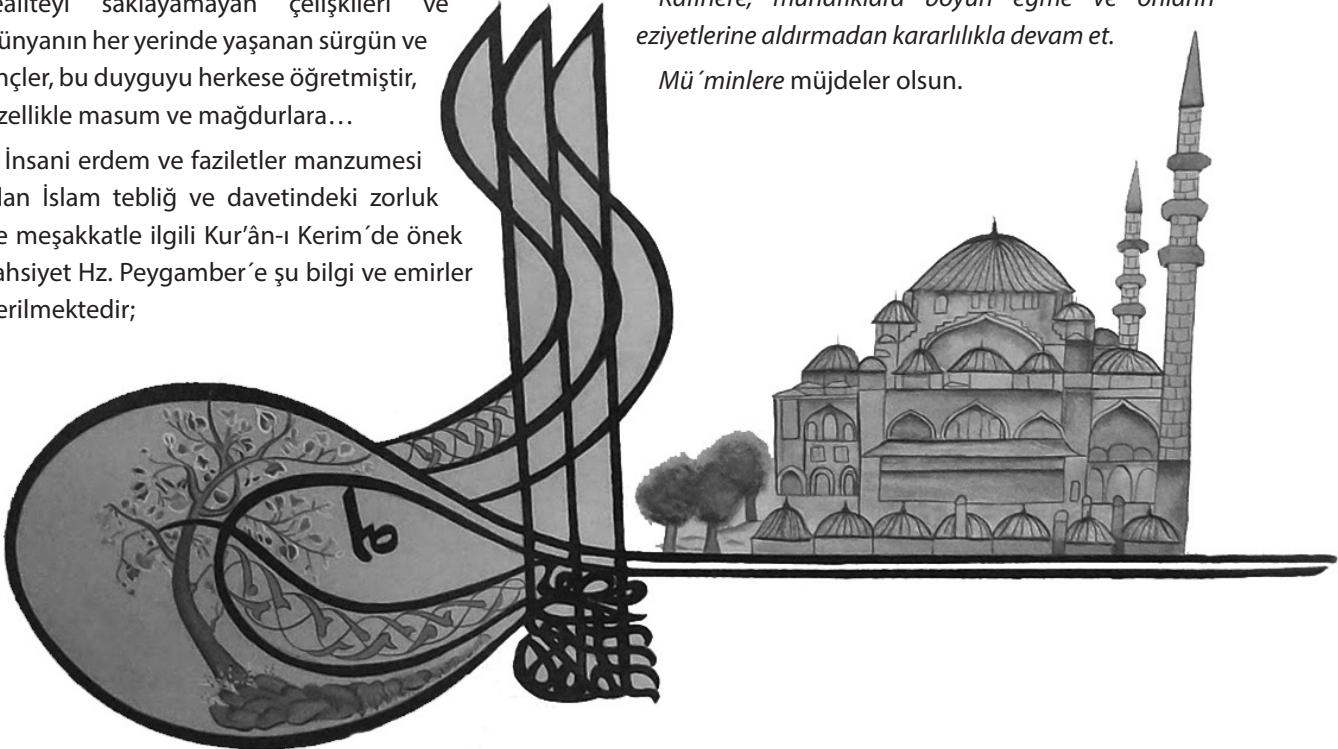
Dünya hevesine dalmış Allah'ın ayetlerini yalanlayan toplumun halet-i ruhuyesi tıpkı köpeğin durumuna benzer; üstüne varsan da havlar, bıraksan da havlar.

Müslümanları inançlarından vazgeçirmek için İslam dinini hafife almak ve alaylı davranmak yahudi ve hıristiyanların zaman zaman yaptıkları işlerden olmuştur.

Ey Peygamber! Kur'an'ı ve Allah'ın emirlerini inkâr edip hafife alanları bana bırak. Biz onları her geçen gün azaba yaklaşıyoruz.

Kâfirlere, münafıklara boyun eğme ve onların eziyetlerine aldırılmadan kararlılıkla devam et.

Mü'minlere müjdeler olsun.

Ankâzâde Köstendilî Halîl Efendi'nin

Tûti İhsan Efendi'ye 5. Mektubu

Ankâzâde Köstendilî Halîl Efendi'nin, Tûti İhsan Efendi'ye 12. Mektubu

Kıymetli ve muhabbetli, gönlümün muhatabı İhsan Efendi oğlum! Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti, bereketi ve selâmeti her daim üzerlerinize olsun.

Pek kıymetli evlâdım, günler geceler süratle geçmekte. Karar kılacağımız menzile her nefes daha çok yaklaşmaktayız. Cenâb-ı Hakk şimdiden bizleri mübarek menzillere eriştirsün ve akıbetimizi muttakilerin akıbeti gibi eylesin. Menzile varmak için kat edilecek yol uzun, ömür ise kısa ama Cenâb-ı Hakk ihsan ederse benim İhsan Efendi oğlum; o menziller, o yollar kat edilir, dürülür; elbet subh-ı maksut görülür.

Hakk tecellî eyleyince her işi âsân eder.

Halkeder esbâbını bir lahzada ihsan eder.

Çok sevdiğim evlâdım, gözlerinden akan yaşlar senin gözlerinin cilasıdır; gözü yaşaran, kalbi titreyen, yüzü kızaran kimselere **"derviş"** denir. Mahşerde ağlatılmadan evvel burada ağlamayı meşk edenler orada Cenâb-ı Hakk'ın cemâliyle ve cennetiyle güleceklerdir.

Şunu da arz edeyim ki: Göndermiş olduğun mektubun üzerinde iki damla gözyaşını fark etmem beni de ağlattı. Allah muhabbetini ve muhabbetle akıttığın gözyaşını ziyade eylesin. Ağlamak er kişinin hâlidir. Ağlamayı bilmek gerçek erlerin işidir.

Gayretli ve muhabbetli evlâdım! Nefis derecelerinde, daha evvel de arz ettiğim gibi, Nefs-i Mülhime yani ruh makamı; dervişliğin hem başlangıcı, hem kemâlden sonra karar kıldığı mertebe, hem de bazı sapkınlar için dervişliğin başlamasıyla bitmesi

mahallidir. Bu makamın ve nefis derecesinin manevî hazmı zordur. Bidayettekinden Başlangıçtan yani yeni dervişlik makamından çok daha ziyadesiyle (fazlasıyla) şeyhle irtibat ve onun sözüne çok daha fazla riayet ve teslimiyet makamıdır. Hem tarikat erkânımızdan hem de bu nefsin askerlerinden bazı sıfatları zikretmek ve bir nebzecek olsun bu makamın ahlâkından sadra şifa (gönlü rahatlatması, kalbe iyi gelmesi) niyetiyle bahsetmek bizlere vacib oldu. Sen de inşallah bu tenbihattan sonra bunları tutmanın vacib olduğunu idrak edersin. Evvel sıfat tevazudur. Tevazu haddini bilmektir. Kendisinde bazı nimetler, güzellikler, ilme ve hâle ait bazı tecellîler olduğunu bildiği hâlde bunların sahibi olmadığını, kendisinde emanet olduğunu idrak ederek cümle kullardan edna (daha aşağı) olduğunu düşünmek ve devamlı müteyakkız (uyanık) olma hâlidir. Belki kalbinden şöyle bir sual geçebilir: Tevazu sadece bu makamda mı lazımdır, diğer derecatta tevazu hâli yok mudur? El cevap, deriz ki: Mülhime makamındaki tevazu ile Mutmainne makamındaki ve diğer derecattaki tevazu hâl bakımından değişiktir. Yoksa edebî bütün şubeleri gibi her makamın edebî ve erkânı vardır. Şöyle izah edelim ki: Mülhime'de olan kişi kendi varlığından da karşıdaki kulun varlığından da haberdardır. Tevâzuun ölçüsünü bu mukayese ile yapar. Lakin kâmillere göre bu dahi eksiktir. Zira kâmile lazım olan kendinde hiçbir şey görmeden, kendini de fark etmeden bu hale bürünmesidir. Hatta tevazu cihetine de kendisi yönelmeyip bizzat Allah'ın o hâli o kişiye giydirmesidir. Böyle olan zevatın hâline mütevazı denmez ehl-i mahviyyet denir. Yani kendinde vücud görmez ki gayriden düşük olduğunu iddia etsin, ne kendüyi görür ne gayriyi. Tevâzuun menşei edebî ve îmânın menşei

olan kalptir. Ol sebepten sadece akıl ile yapılan, şeklen tevazu gibi olsa da kişiyi Cenâb-ı Hakk'a yaklaştırmaz. Hatta çoğu zaman gösterişten ibaret ve belki de karşıdaki insana üstünlük taslamak hâlini alır. Onun için derler ya: **“Fazla tevazu kibirdendir.”** Ahlâk ve edeb öyle bir nesnedir ki, Cenâb-ı Hakk'a yakınlığı ve bu yakınlıktan sonra da uzaklaşmamayı insana ihsan eder. Velhasıl anlaşıldı ki edebın menşei kalptir. Kalbin zinetlenmesiyle, parlamasıyla insanda ahlâk inkişaf eder. Başka türlü ruhî tekâmül mümkün değildir. Ve yine ol sebeptendir ki tevazuun, Mülhime'nin sıfatlarından oluşu bu makamın ruh makamı olmasındandır. Bir kimsede ruhî nazar (ruhi görüş, ulvi bakış) veya basiret zuhur etmedikçe nefsanî zilletin (nefisle alakalı çirkinlikleri ve düşüklüklerin) farkına varmaz. Her ne kadar taklid ile bu ahlâkı üzerine giymeye çalışsa da, ya dar gelir sıkar yahut bol gelir düşer. Diğer ahlâkı buna kıyas eyle.

Mülhime'nin bir diğer sıfatı da cömertliktir. Yani sehâvettir. Hazret-i Fahr-i Âlem **“Sahî kişi (cömert insan) muhakkak cennete girecektir. Velev ki hasbelbeşer günah işlemiş olsun.”** buyurmaktadır. Cömertlik ayıpları örter. Bu öyle bir örtüdür ki nefsin üzerini örter, ruhun yükselmesine mâni perdeleri de ref eyler (kaldırır). Cömertliğin şubeleri vardır. En önemlisi nefsinden cömertlik etmektir. Her nefis rahatı, günahı, şehevî zevki ve başkasına üstün gelmeyi ister. Ve kendi hâline bıraksan hayırlı bir fiil işlemek derdinde olmaz, ibadet ve çalışma saatinde yatmayı, yatmaktan daha zevkli bir şey bulursa onu yapmayı ister. İşte bu; nefsin arzularına muhalefet etmek, bize sermaye olarak verilen nefis ve candan infak etmek,

demektir. Yani bir nevî cömertliktir. Candan infak etmenin derecesine göre insanlar da derecelenir. Enbiya-i Kiram Hazeratı (Yüce Peygamberler) mahlûkatın en cömertleridir. Onlardaki cömertlik herhangi bir kişinin kendi gayreti ve tedbiri ile yapılabilecek bir infak değildir. Onlar Cenâb-ı Hakk'ın kudret eliyle infak ederler. Sair beşer buna muktedir değildir. Yukarıda zikrettiğimiz tevazu hâlinin farklı derecelerde farklı hâli olması gibi. Enbiyadan sonra en cömert insanlara **“sıddik”** derler. Ondan aşağıdaki makama **“şehitlik”** derler. Şimdi kıyas eyle, canını Allah yoluna verenlere şehitlik rütbesi veriliyor, sıddikiyet nasıl bir sahavet (nasıl bir cömertlik) ister ki şehâdetten üstün bir mertebe olmaktadır. Anın için her sıddik aynı zamanda şehittir. Ama her şehit sıddik makamına çıkamaz. Şehitlikten sonra gelen infak derecesine sülaha (salihler) ve evliya (Allah velileri) menzili derler. İşte hep böyle, kişi cömertliği miktarınca Allah katında derecelere nail olur. Amma

Cömertliği kendisine huy edinen ve bundan zevk alan kişi küfürden bile kurtulabilir, Allah'ın îmânına mazhar olur. Ama infak etmeyen, cimrilik yapan kişi diğer sâlih amelleri yapmaya çalışsa da neticede fık u fücürden kendisini kurtaramaz. Hatta Allah muhafaza, cennetten mahrum olur. Velhasıl Allah Teâlâ'nın cennetine ve cemâline mazhar olacak kişiler arasında bir tane bile nekes ve cimri yoktur. Cenâb-ı Hakk razı olduğu cömertlerden eylesin! Zira bazı cömertlik suretinde mübezzirlik (israf etme, haram olan şeye sarf etme) de en az cimrilik kadar kişiyi helak eden sebeplerdendir. Haram iş yapması için birine mal mülk sarf etme; kumar oynaması, içki içmesi için sermaye verme veyahut rızaya uygun olmayan bir işle kendini, nefsini harc etme, cömertlik değil mübezzirlik yani şeytanla arkadaşlıktır. Allah muhafaza! Bu nasihatimi sadece bu nefis derecesinde olan kişilere anlatmakla iktifa etme! (yetinme!). Bu hususları halka, insanlara sohbetle vaaz u nasihatle yaymaya ve onları irşad etmeye gayret et.

Pek kıymetli İhsan Efendi oğlum, Nefs-i Mülhime, nefiste ruhun tasarrufunun açıkça görüldüğü

makamdır. Bu makamın diğer sıfatı dahî, kanaattir. Tevazu, cömertlik ve kanaat bir kimsede ahlâk olarak yerleşirse en azından Mülhime makamının lezzetini ve oradan da seyr u sülûkun bereketini görmesi imkânı doğar. Öteki türlü, şöyle bir o makamın kokusunu koklatırlar amma ondan sonra baş aşağı bırakırlar.

Kanaat nedir? Kanaat halk nazarında ayrı manaya kullanılır, Hakk katında ise ayrı bir manaya sahiptir. Bize düşen Hak katındaki rızaya uygun hâle ermek için gayret etmektir. Cenâb-ı Hakk bizi halk eyleyip halk içerisine gönderdi amma halka tâbi olalım diye değil Hakk'a tabi olalım diye. Bu dahi kanaatin bir tarifidir zira bir kişi kendi bileğinin hakkı ve emeğinin hakkıyla, halka taksim edilen hakkı,

birbirine karıştırır ve kıyas ederse kanaat derecesinden düşer. Yani çalışacak, gayret edecek ve hatta son ânına, son kuvvetine kadar azimle kazanmak için yorulacak amma kazandıktan sonra da âhârın (başkasının) kazandığıyla meşgul olmayacak ve onunla kendisini kıyas etmeyecek. Yoksa kanaat, halkın anladığı gibi, günlük maişetini temin ettikten sonra dükkânını kapatmak değildir. Çalışma saatleri içerisinde ve kuvveti yettiğince çalışır, rızkını çıkartmaya gayret eder. Kazandığı kendisine yetmezse **"Buna da şükür!"** der. Kendisine yetecek miktardan fazla kazanırsa onları hayır yere sarf eder. **"Bana bu kadar yeter**

elhamdülillah!" deyip dükkânını kapatan kişiye büyüklerimiz der ki: **"Bu kanaat ve şükür değildir! Sen kanaatini göstermek istiyorsan kazan, kazan da başkasına sarf et."** Cömertliğin tadını alan kişi kanaatin zevkine de erişir. Kanaati Cenâb-ı Hakk'ın rızasına muvafık olarak tatbik eden kimse de cömert olma hâline erişir. Velhasıl, kanaatin manası halk katındaki kazançlarla değil Hak katındaki kazançlarla meşgul olmak ve ona gayret etmek, demektir. Ve gayretini Hakk için teksif etmektir. Bu ahlâka sahip olanlar ölme raddesine gelse Hakk'la işi olmayan insandan bir nesne talep etmez. Ölümü

Mülhime makamının en önemli sıfatı; gerek cömertlik gerek kanaat ve gerekse tevazu olsun neticede "Hakk'a teslimiyet" tir, vesselam! Bu makamda Hakk'a teslimiyeti bilmeyen öyle bir düşer ki bu, Emmare'den ve Levvame'den düşmeye benzemez.

göze alır, alçak insana yüzü dökmez. Hazret-i Ali Efendimizin buyurduğu gibi. Kanaat sahibi derviş kişi açıklıktan ölme raddesine gelse yanındaki kulun ekmeğine elini uzatmaz. Zira Hakk'a teslimiyeti ve Hakk'tan ayrılmama niyeti cömertlikle, kanaatle o kimsenin kalbinde öyle yerleşmiştir ki bunu kaybetmektense, kalıbını dinlendirmeyi yeğler. Zaten dervişlik de kalple kalıbı birbirinden ayırt etmek veyahut birbirine karıştırmamak hatta rızaya uygun şekilde bunları tevhid etmek değil midir?

Anlaşıldı ki Mülhime makamının en önemli sıfatı; gerek cömertlik gerek kanaat ve gerekse tevazu olsun neticede **"Hakk'a teslimiyet"** tir, vesselam! Bu makamda Hakk'a teslimiyeti bilmeyen öyle bir düşer ki bu, Emmare'den ve Levvame'den düşmeye benzemez. Hakk'a teslimiyet de tevazuu, cömertliği ve kanaati ister. Bunlar olmadan Hak, bir kişiyi teslim almaz. Teslim olmayan kişi salim olamaz, salim ve selâmette olamayan kişiyse asla Sırat-i Müstakim'de karar kılamaz ve sabitkadem duramaz. Cenâb-ı Hakk, bu makamdan ayağı kayarak düşmekten muhafaza eylesin. Zira bu makam dervişliğin artık zahir olduğu makamdır. Nefis derekesinde olan, ayağı takılır düşer; beş metreden düşer, on metreden düşer amma, bir adam, ruh ve ceset beraber ruhun kanatlarına takılır da sonra o ruhun hâline bürünemezse, öyle bir düşer ki, nefis öyle düşmeye takat getiremez. Bu düşme de, ayağı takılıp düşmeye benzemez. Anın için bu dervişlik makamına **"Girme girme, çıkma çıkma"** demişler. Cenâb-ı Hakk sû-i ahlaktan (kötü huydan, kötü ahlaktan), hakikate ermek niyetiyle olmayan taklitten, bizleri ve cümle sâliklerimizi muhafaza eylesin.

Azizevlâdım İhsan Efendi, risalemin (mektubumun) başında "yol uzun, menzil uzak, ömür ise çok kısa" demiştim. İşte bu mesafeleri kat etmek için lazım olan ruh kanatları bu menzilde derviş kimseye ihsan

edilir. Cenâb-ı Pîr Mollâ-yı Rûm Celâleddîn-i Rûmî Efendimiz'in buyurduğu gibi, kim bu kendisine bahşedilen kanatlan ruh tarafına yani Hakk'a bakan yönüne doğru çırparsa Allah ona, kendi kudretinden başka kanatlar ihsan eder. Talihi yaver gider. Amma kim ki bu kanatları nefis ve halk cihetine çırparsa neticede çamura bulanır o kanatlar, sırtına yük olma belasıyla karşı karşıya kalır. Yürüyen veyahut yerde sürünen için toprağa bulaşmak ayrı bir dert, velâkin kanadı olduğu hâlde çamura bulaşmak çok ayrı bir derttir. Sonra, ibretle bakmaz mısın, kuşlar kanadıyla doğar ama hemen uçabilir mi? Uçmayı bilen, ya annesinden ya babasından talimi görmeden veyahut onlar yuvadan uçurmadan palazlanmaya kalkan yavru kendisini yerde bulur ve helak olur. Ya kendi kendisini yakar veyahut başka mahlûka yem olur. Zaten mürşid sözü, şeyh nasihati tam da bu makamda lazımdır. Zira kanadı olmayana uçmak talim ettirilir mi? Amma gel gör ki kanatlandığını fark eden bazı kimseler mürşidane irtibatlarını kesmeye kalkar, kendi başlarına da uçmaya heves ederler. Şimdi bu menzilde dervişe lazım olan Hakk'a teslimiyeti erbabından talim etmektir. İşte bu makamdan dem vurup da bir mürşide tâbi olmayan kişiler için Hazret-i Niyazi-i Mısıri buyurur ki:

Mürşid gerektir bildire

Hakkı sana Hakka'l-yakîn

Mürşidi olmayanların bildikleri

gümân (hata) imiş

Cenâb-ı Hakk bizlere Kur'ân-ı Kerim ve Kelâm-ı Kadim'inde beyan buyurduğu raşidlerden olmayı ihsan eylesin. Vakitler hayr olsun; demler, safalar ziyade olsun. Allahu Azim-üş Şân, ism-i zâtı nuru ile kalbimiz, cümle eczâ-yı vücûdumuz pür nûr olsun. Ol Habibinin nuru ile de **"nurun âlâ nûr"** sırrına cümlemiz nail kılınsın. Kalp gözlerimiz küşad, çerağlarımız rûşen, günahlarımız afv ve mağfiret, cümle ümmet-i Muhammed de her türlü âfâttan hıfz ü himaye ve emin kılınsın. Allah'ın rahmeti, bereketi, hidâyeti ve inayeti sizlerin ve bizlerin daima üzerine olsun.

*Çok sevdiğim evlâdım,
gözlerinden akan yaşlar
senin gözlerinin cilasdır;
gözü yaşaran, kalbi titre-
yen, yüzü kızaran kimse-
lere "derviş" denir. Mah-
şerde ağlatılmadan evvel
burada ağlamayı meşk
edenler orada Cenâb-ı
Hakk'ın cemâliyle ve cen-
netiyle güleceklerdir.*

Son otuz yıldır, ülkemizde “**Tevhîdî İslâm, Tevhîdî olmayan İslâm**” adlandırma ve ayırımları çokça tekrar edildi ve hâlâ ediliyor. Kimse de, “**Tevhîdî olmayan İslâm mı var?**” diye bu söylemi nakarat gibi tekrar edenleri sorgulamıyor.

Osmanlı İmparatorluğu'nun tedricen inkırazı ve bununla birlikte Sünnî ve Sufî paradigmanın da, hilâfet ve medrese kurumu başta olmak üzere tüm kurumlarıyla çöküşe geçmesi, Milâdî 20. yüzyıla damgasını vurmuştur. Dahası, İslâm âleminin, Batı dünyası karşısında yenilgiye uğrayarak can çekiştiği bir dönem olmuştur. İslâm dünyasındaki tüm dini müesseselerin çöküşü, özellikle Geleneksel Ehl-i Sünnet paradigma ve müesseselerin Osmanlı devletiyle birlikte aynı akıbete uğraması, bu paradigma mensuplarını korunacak bir şemsiyeden yoksun bırakmıştır. Geleneksel Ehl-i Sünnet ekolünün kurumlarının, Hilâfet, Şeyhülislâmlık ve Medrese/Dergâh başta olmak üzere bir bir ortadan kalkması büyük bir boşluğun doğmasına sebebiyet vermiştir.

Bu yüzden 20. yüzyıl daha çok, Modernleşmeci ve Selefilik iddiasındaki akımların İslâm dünyasında iyice revaçta olduğu ve tüm uzanımlarıyla birlikte bu âlemi kapladığı bir yüzyıl olmuştur. Modernizmi öngören bir kısım İslâmcı akımların, modernizmin ve modernleşmenin gelişimi ve hızlı yayılması ile birlikte gelişim göstermesi bu tür akımların İslâm dünyasında ivme kazanarak, geleneksel yapıları büyük oranda kolayca çözümünü sağladı.

Geleneksel dini grupların, 50'li yıllardan beri Milliyetçi-Muhafazakâr, kültüralist bir anlayışın etki ve tekeline girmiş olmaları, tepkisel olarak Selefi-Modernist, Radikal/Selefi İslâmcı söylemlerin daha hızlı yayılmasını sağladı. Bu etki ve tekel yüzünden, geleneksel Sünnî ve Sufî anlayıştan gelen tüm değerler, özellikle etik ve moral değerler kolaylıkla tasfiye edilebildi. Bu durum Selefi-Modernleşmeci Radikal İslâmcı akımların, Sünnî ve Sufî geleneği tasfiyesini kolaylaştıran en temel faktör oldu.

Tevhîd adına, şirkten ve sözde câhiliyyeden arınma adına İslâmî geleneğe ve yaşam pratiği birikimine karşı takınılan Radikal/Selefi tutumun, bu sözde gerekçelerle yıktığı, ortadan kaldırdığı İslâmî gelenek ve yaşam pratiği birikiminin yerine alternatif koyamadığı, koyamayacağı, ancak bunun modernizme ve din-dışı, seküler yaşama teslimiyeti getirdiği görülmektedir.

Tevhidîlik; şirkten, câhiliyyeden arınma adına, İslâm'ın geleneğine karşı Radikal/Selefi tutumla savaşılmaması, yaşadığımız dünyayı çepeçevre kuşatan ve hayatın her alanına hâkim olan modern/seküler, din-dışı anlayış ve yaşam tarzına karşı tüm direnme araçlarımızı elimizden almakta, savunmasız konuma getirmekte ve sonunda tam teslimiyete yol açmaktadır. Sonuçta, din

olgusu ve yaşamda dine ilişkin tüm unsurlar, mimari, günlük yaşam dâhil bütün alanlarda, modernlik-sekülerlik lehine tasfiye olmaktadır.

Örneğin; şirk ve câhiliyyeden arınma, Tevhîd'i egemen kılma adına, Mekke-i Mükerrreme ve Medine-i Münevvere'deki tüm türbe, makam ve kabirler ile tarihi eserleri, yani tüm medeniyet hatıralarımızı, Hicâz'daki hafızamızı yok eden anlayış, bu yıktıklarının yerine çok katlı modern beton yapılar, lüks otel ve alışveriş merkezleri, Manhattan benzeri gökdelen ve towerlar inşa ederek bu kutsal kentlerimizi, tarihi ve geleneksek özelliklerinden yoksun, ruhaniyetin hicret ettiği birer beton yığınınna, modern kente dönüştürmüşlerdir.

Takiyuddîn Ahmed b. Teymiye el-Harrânî ve talebesi Zâdu'l-Me'âd sahibi İbn Kayyim el-Cevziyye ez-Zerî'nin kelâmî görüşleri ve akidevî anlayışına dayandıklarını ileri süren ve kendilerini “**Selefi**” olarak nitelendiren meşreb/ekol; tekçi/dayatmacı bir tutumla uzun zamandır Ehl-i Sünnet ve Tasavvuf/İrfan geleneğine karşı acımasız bir savaş sergilemektedirler.

Yukarıda adı geçen her iki zâtın Hâriciliği/Tekfirciliği ve Tecsim inancını çağırıştıran bazı akidevi ve kelâmî görüşleri ve çağımız da modern/Totaliter ideolojilerin de etkisi ile Tevhîdîlik, **Tevhîd'e Dönüş** adı altında Sünnî ve Sûfî geleneğe karşı olabildiğince acımasız ve bu yöndeki tüm İslâmî temelleri sorgulayacak şekilde bir mücadele içine girmişlerdir. Buna, 20. yüzyılın başlarından itibaren Hicâz ve Arabistan yarımadasına egemen olan anlayışın belirleyici etkisi eklenince durum daha da katmerleşmektedir.

Bu meşrebe bağlı olduklarını belirten çevreler, tekeli bir yaklaşımla, sadece kendilerinin Tevhîdî bilince sahip oldukları iddiasıyla, kendi gibi düşünmeyen Müslümanları câhiliyye/şirk suçlamasıyla zorla İslâm dışına itmek gibi bir tutum sergilemekten kaçınmamaktadırlar. Kendi kelâmî, akidevî düşünceleri dışındaki Müslümanlara tepeden inmece bir tutumla hayat hakkı tanımak istememektedirler. Bu doğrultuda sadece günümüze değil, geçmişe yönelik son derece katı/acımasız bir sorgulama içerisine girmekte ümmetin eslâfına câhiliyye/şirk suçlamasıyla büyük haksızlık yapmaktadırlar. Oysaki Ehl-i Sünnet cumhuru “**Ehl-i Kible Tekfir Edilmez**” prensibinde müttefiktirler.

Tevhîdî/Kur'ânî olduğunu ileri sürüp, bunun adına 14 asırlık İslâm'dan, imandan Kitâb ve Sünnet'ten kaynaklanan birikime, medeniyete karşı toptancı bir yaklaşımla katı tutum içinde olup, her vesile ile değerlerimize saldıran bazı çevrelerin günlük hayatları dâhil hiç de Tevhîdî bir hayat tarzı böyle bir manevi hâl içinde olmadıklarını, modern-seküler yaşama bir biçimde entegre olduklarını sürekli gözlemlemekteyiz. Hiç kimsenin, Tevhîdîlik/Kur'ânîlik diyerek, Protestanlık benzeri bir metotla inanç/iman değerlerimizi, medeniyet birikimimizi câhiliyye/şirk suçlamasıyla, modernliğin lehine olacak şekilde tasfiye etmeğe, Tevhîd gibi mukaddes bir mefhumu meş'um/uğursuz emellerine alet ederek, tekellerine almaya hakkı yoktur.

İLÂHÎ AŞK

Ensar GÖK

Derler ki aşk ikiden bir etmiyorsa o zaman aşk değildir. Sarmaşık gibi sarıp sarmalıyorsa, yakmıyorsa aşk değildir.

Aşk, "ışık" ile yani sarmaşık ile tarif edilir. Sarmaşık nasıl bulunduğu yeri sarıyor sarmalıyorsa işte aşk, aşığın da sarıp sarmalamalı. Her zerresine dokunmalı aldığı nefeste bile aşk olmalı.

Nasıl bir kelime değil mi
kiminde acı kiminde
öfke kiminde heyecan
ve kiminde ateşi,
yanmayı, yok olmayı
olmayı hiç

çağırıştırır... Biz yanan olalım, yok olalım, aşkta kaybolan olalım.

Aşka talepkâr olmak lazım, çokça zikretmek, çokça hissetmek lazım. Benlikten geçmeli hiç olmayı bilmeli aşka talepkâr olan. Mesela âşık çocuk gibi olmalı, mâşuğunun her tavrına rıza duymalı, nazına da niyazına da. Yani "çok naz âşık usandırır" sözüne kulak asmamalı. Bir tutam tebessümünü beklemeli bir çocuğun salıncakta heyecanla yüze kadar sayarak beklediği sıra gibi. Bu çocukluğa, bu talepkârlığa en güzel örnektir. Kays (Mecnun) ile Leyli'nin (Leyla'nın) hikâyesi ki o da şöyledir:

"Mecnun bir gün duyar ki Leyla köyde düğün yemeğinde yemek dağıtır. Koşarak Leyla'nın köyüne gider, yemek almak için sıraya girer. Tabii yemek bahane... Maksat mâşuğu Leyla'yı görmek.

Leyla oradadır, elindeki kaşıkla yemek ikram eder bekleyen misafirlere. Sıra Mecnun'a gelir. Leyla, Mecnun'u görünce biraz tebessüm ederek, biraz da ağırdan alarak "ne işin var burada" dercesine kaşığı Mecnun'un başına vurur. Mecnun bu durumu tekrarlar, koşa koşa döner sıraya girer. Yine sıra Mecnun'a gelir, Leyla yine başına vurur aynı ifadeyle Mecnun'un.

Mecnun tekrar sıraya girer bu iki, üç, dört derken en sonunda oradaki ahali der:

- Ey Mecnun! Görmez misin, istemez seni Leyla, niye böyle yaparsın?

Mecnun bir çocuk ve bir talepkârdır, umurunda mıdır ahalinin ne dediği. Cevaben der ki ahaliye:

- Olmasaydı bana meyli, vurur muydu kaşığı Leyli!"

İşte dedim ya, aşkta talepkâr olmak lazım. Çocuk ruhlu olmak lazım. Bir lafına darılmamak, bir hareketine kırılmamak lazım. Beklemekle olmaz, durduğun yerde seni bulmaz, dönüp gönlüne bakmak lazım. Oraya koca bir köşk koymak lazım. Maşukunun saltanatını sürmesi için.

Üstad Necip Fazıl'ın da dediği gibi "Biz aşkı Mekkeli yetim bir peygamberden öğrendik." Biz onun ümmetindeniz, aşkı da âşıklığı da en güzel yaşayandan öğrendik. Hiç olmazsa âşıklık istidadını sevdik, her ne kadar yaşayamasak da, her ne kadar hissedemesek de biz onun yaşadığı duygu olduğu için sevdik aşkı.

İşte Cancağızım, söz uzar kelimeler cümle olur çoğalır da çoğalır. O sebeptendir ki biz her daim aşk ile olalım, mâşuğumuzdan fersah fersah uzakta dahi olsak da. Âşıklar sultanı ne güzel de demiş.

"Aşık olana Bağdat uzak değil, aşık olmayana burnunun ucu bile uzak." İşte tüm mesele bu cancağızım. Aşkı yaşayana da yaşatana da selam olsun...

وَسَلَامٌ
عَلَيْهِ
صَلَّى اللَّهُ

Benî Âdem'in

Efendisine

Şiirlerin Efendisi Olan Na'tlar - 9

Kaside-i Bür'e

Tufan ATMACA

es-Selâmü Aleyküm değerli gönül dostları, hatırlayacağınız üzere bu yazımıza değerli Üstadımız Zamanımızın Kutbu, Veliler Önderi Gavsul-Azam Pir Abdülkadir Geylânî Hz.lerinin varisi, Abdullah Efendinin Kaside-i Bürde derslerinden örneklerle giriş yapmıştık.

'Bildiginiz üzere bu Kaside-i Bür'e Peygamber Efendimize İmam Busîrî tarafından yazılmıştır. Bildirildiği üzere ihlaslı büyük takva sahibi İmam Busayrî kendisine bir inme olmuştu.¹

'Peygamber (s.a.s) Efendimize yazıldan bir riya söz konusu olamaz. Ancak sevap beklenir. Peygamber'e (s.a.s) kasidesini okumuştur ve Peygamber (s.a.s) kendisine hırkasını vermiştir. Bu vesileyle şifa bulmuştur. Şifa niyetiyle ihlaslı bir şekilde okuna gelmiştir.²

Son bölüme geçmeden önce dilerseniz yazımızı yine Mevlâ'nın güzel kelâmıyla süsleyelim.

'And olsun ki Allah, mü'minlere, içlerinde kendilerinden onlara bir Peygamber göndermekle

lütufta bulunmuştur. (Ki O) Onlara ayetlerini okuyor, onları arındırıyor ve onlara Kitabı ve hikmeti öğretiyor. Ondan önce ise onlar apaçık bir sapıklık içindeydiler.³

Burada yine nasıl büyük bir Peygambere ümmet olduğumuzu hatırlayalım ve O'na salât ve selam getirmeyi kendimize yükünmeyelim. Bilakis bunu yapmakla ne kadar şereflendiğimizi unutmayalım, yukarıda Hocamızın belirttiği gibi biz bundan ancak sevap bekleriz.

Yine Tirmizî'den rivayetle bereketlenelim:

Übeyy b. Ka'b (r.a)'dan: Şöyle demiştir: 'Gecenin üçte biri geçince Rasûlullâh (s.a.s) kalkıp şöyle seslenirdi:

- Ey insanlar, Allah'ı anınız.

(Her şeyi) **sarsan** (kıyâmet gününde sura ilk üfürülüştü) **gel**(ip çat)**di. Onun ensesine binecek**

olan (sura ikinci üfleyiş) **de ardından**

gelecek. Ölüm olanca dehşetiyle geldi; Ölüm bütün dehşetiyle geldi!

Ben dedim ki:

"İşte size Allah'tan bir Nûr ve apaçık bir kitap geldi. Allah onunla rızasını gözetenleri selâmet yollarına eriş-tirir ve onları izni ile karanlıklardan aydınlığa çıkarıp doğru yola götürür."

(el-Mâide, 15-16)

- **Ya Rasûlallah, ben sana çok duâ** (salât ü selam) **ediyorum. Duâmdan ne kadarını senin için yapayım?** diye sordum.
- **Dilediğin kadarını**, dedi. Ben (tekrar):
- **Dörtte birini (yapsam)?** dedim. Yine:
- **İstedtiğin kadarını yap. Eğer artırırsan o senin için daha hayırlı olur**, buyurdu. Ben yine:
- **Yarısını (yapsam)?** dedim. Tekrar:
- **Dilediğin kadarını yap. Eğer çoğaltırsan senin için hayırlı olur**, buyurdu. Ben:
- **Üçte ikisi kâfi midir?** dedim. Bu defa yine:
- **Dilediğin kadarını yap. Eğer çoğaltırsan senin için hayırlı olur**, buyurdu. Ben:
- **Bütün duamı senin için yapsam?** dedim. Rasûlullah:
- **İşte o zaman** (dünyâ ve âhiret) **bütün işlerine kâfi gelir. Günahların yarlıganır, buyurdu.**⁴

Maksadımız siz değerli okuyucularımıza hadis öğretmek değil, sadece Peygamber Efendimizin (s.a.s) İsm-i Şerifi'nin nelere vesile olduğunu düşünmek, bilmek ve bu minval üzere bulunmaktır.

Dilerseniz onuncu ve sonuncu fasılda İmam Busîrî ne buyurmuş görelim:

İmam Busîrî Hz.leri,
'Allah'ım Senin mükemmel kulunu medh u senâ ederek şifa bulmak istiyorum.' diyor.⁵

152. Beyit:

Yâ ekrame'l-halki mâ lî men elüzü bihî

Sivâke 'inde hulûli'l-hâdisi'l-amemi.

Ey yaratılmışların en şerefli olan Allah Rasülü!

Herkes için muhakkak olan hâdis ve felâket, yani ölüm ve kıyâmet meydana geldiği zaman benim için kendisine

*iltica edeceğim senden başka kimse yoktur.*⁶

162. Beyit:

Yâ Rabbi salli ve sellim dâimen ebedâ 'Alâ Habîbike hayri'l-halki küllihimi.

Ey benim Yüceler Yücesi Rabbim! Bütün yaratılanların hayırlısı olan Sevgili Habibi'nin üzerine sen salât ve selâm eyle!

*Çünkü O'nun yüce katındaki sevgisini ve derecesini hakkıyla bilen ve selamlayarak O'nun hakkını hakkıyla verecek olan ancak Sensin.*⁷

Kaside-i Bür'e'yi bir kere olsun okumanızı salık vererek, inşallah hitâmuहु misk ile bu yazı dizimizde bu konuda yazabildiklerimiz bu kadardır.

Hz. Allah'ın bizleri de bu muhabbetle yaşatmasını diliyoruz. Başta Yüce Peygamberimiz, Ümmetinin Mevlâsı Efendimize salât ve selâmımızı ilimler adedince iletiyoruz. Kaside-i Bür'e müellifini İmam Busîrî'nin ve Hocamızın teveccühüne mazhar olmayı arzu ediyor, çalışmalarımızda muvaffakiyet diliyor ve tesirini halk etmesini Yüce Yaradan'dan istiyoruz.

Sizlerin de dualarınızda bizleri unutmayacağınızı umarak duamızı tekrar ediyoruz;

Yâ Rab! Kurbiyet-i İnsân-ı Kâmil nasib et ve âhiri da'vâhüm ve eni'l-hamdülillâhi rabbi'l- âlemîn.

Bâkî ve Kevserî selamlar...

Dipnotlar:

(1) Abdullah Demircioğlu, *Kaside-i Bürde Dersi*, Yer: *Gent, Avrupa İslam Fakültesi*, Tarih: 18.04.2012.

(2) Demircioğlu, *Kaside-i Bürde Dersi*, aynı yer ve tarih.

(3) Âl-i İmrân, 3/164.

(4) Tirmizî, *Riyâzu's-Sâlihîn*, I, 448, II, 449.

(5) Demircioğlu, *Kaside-i Dersi*, aynı yer ve tarih.

B ü r d e

(6) R. Serin, *Kaside-i Pamuk Yayınları*, s.236.

(7) Serin, *Kaside-i Bürde Şerhi*, s.254.

Girit'teki

KADİRÎ

TEKKELEERİ

Edebâli KARABIYIK

Pir-i Türkistan Ahmet Yesevî Hazretlerinin “*Şu ata bin, batıya doğru git. Atının durduğu yerde in ve hizmete başla!*” fermanıyla Anadolu ve Rumeli'ye akın eden tasavvuf zümreleri, yeni fethedilen yerleri şenlendiriyor, İslam kültürünü tanıtmaya başlıyorlardı. Çok cazip bir şekilde tanıtılan bu kültür sayesinde, yerli halkın Müslümanlaşmasını kolaylaştırmış oluyorlardı. “Horasan Erenleri”, “Türkmen Babaları”, “Ahî Babaları” olarak da bilinen bu zümreler, yol kenarlarına, ıssız yerlere kurdukları tekke ve zaviyelerle yerli halka, gelip geçen yolculara en güzel şekilde hizmet sunuyor; fakirlerin, yolda kalmışların, kimsesizlerin, hastaların yardımlarına koşuyorlar ve böylece gönülleri fethediyor, bu insanların kendi istekleriyle Müslüman olmalarını sağlıyorlardı. İslam'ı tasavvuf yoluyla ruhunun

derinliklerine işleyen bu gönül insanlarının ve onların kurduğu tekke ve zaviyelerin Anadolu ve Rumeli'nin fethinde büyük katkıları olmuştur. Sadece fetihlerde değil söz konusu toprakların imâr ve iskânında, siyâsî ve iktisadî hayatın düzenlenmesinde, sosyal ve kültürel hayatın zenginleştirilmesinde de çok önemli katkılar sağlamışlardır.⁽¹⁾

250 yılı aşkın bir süre Osmanlı idaresinde kalan Girit'in fethedilmesi ve İslamlaşması da Anadolu'dan Rumeli'den pek farklı olmamış, burada da tasavvufî zümrelerin katkısı büyük olmuştur. Girit'in fethinden bir süre önce Kadiriğin Rumiye kolunun kurucusu İsmail Rumî (ö.1053/1643), piri Abdülkadir Geylanî Hazretlerinin “*Yâ Rumî! Rum'a git, tarikatımı orada neşret!*” manevi işareti ile Anadolu, Mısır ve Rumeli'de tekkeler kurmanın yanında Girit'te de bir tekke

kurmuş ve birçok halife görevlendirerek adadan ayrılmıştır.

Bu tasavvuf ehli gönül erleri yerli halk tarafından o kadar sevilmişlerdir ki kendilerine şiar edindikleri Yunus Emre Hazretlerinin *"Bir kez gönül yıktın ise/Bu kıldığın namaz değil/Yetmiş iki millet dahi/Elin, yüzün yumaz değil."* nutku, yerli halkın dilinde ve gönlünde *"Hilyus tekkeses ke camya/Na htisis ya na yasis/Afu emena tiranas/Ola hamena tasis (Bin tekke cami yaptırırsan/Hayatının bahşı için/Sen bana eziyet ettikçe/Her şeyini yitirmişsin.)"* şeklinde makes bulmuştur.⁽²⁾

Kadirîlik, Girit adasında Kandiye, Resmo ve Hanya'da kendisini göstermiştir. Evliya Çelebi'ye göre, fetihten sonra Kandiye kalesine Abdülkadir Geylanî (k.s) yolundan bir şeyh gelerek dervişleri ile birlikte zikir halkaları kurmuştur. Her gün büyük topluluklar halinde gönül sohbetleri edilmiştir.⁽³⁾

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'ndeki kayıtlardan Kandiye'de üç tane Kadirî tekkesinin olduğunu öğreniyoruz. İlki Şeyh Ali Efendi Zaviyesi, ikincisi Arif Baba Dergahı'dır. Şeyh Ali Efendi Zaviyesi, Tophane'deki Kadirîhane şeyhlerinin birinden hilafet aldığı belirtilen Hanyalı Ali Efendi tarafından (ö.1205/1794) 18.asırda Kandiye'de kurulmuştur.⁽⁴⁾ Esasen Şeyh Hacı Muhammed Efendi tarafından tesis

olunan ve Tophane Tekkesi diye de bilinen tekkenin 19. asrın sonlarına kadar faal olduğu bilinmektedir.

Arif Baba Dergahı'na gelince, burada 1856 yılında Şeyh Mustafa Arif Efendi irşad postunda olup, 1863 yılında tekkenin ikmâl ve tamiri için yazı çıkarılmıştır.

⁽⁵⁾

Kandiye'deki üçüncü tekke ise Burhan Baba Dergahı'dır. 1921 yılına ait kararda Burhan Baba Dergahı'nın vakıf şartları gereğince söz konusu tekkede sadece Kadirî adâb ve erkânının uygulanması gerekmektedir. Ancak tekkeyi yöneten Sakalaki Timur Efendi, Rifaî yoluna mensuptur. Sonradan anlaşıldığı kadarıyla Sakalaki Timur, tekkede Kadirî usulüne uymayıp Rifaî adâbını uygulamak istemiştir.

⁽⁶⁾ Bunun üzerine tarikata mensup kırk dokuz kişi imza toplayarak dergâha Kadirî yolundan birinin atanmasını talep etmişlerdir.

Tarikatın Hanya'daki faaliyetlerine gelince, BOA'daki kayıtlara göre Hanya'daki Kadirî Tekkesi'nin müessisi Şeyh Süleyman Efendi'dir. Süleyman Efendi aynı zamanda Hz.Peygamber'in (s.a.s) soyundan gelmekte olup, Hanya "Reis'ül-Meşayihî" yahut "Şeyhü'l-Meşayihî"(Şeyhlerin Başkanı) ünvanına da sahiptir.⁽⁷⁾ Resmo'da da Kadirîliğin faaliyet gösterdiğini belirtmiştik. Şehirde Valide Sultan'ın Resmo Kalesi

dışındaki Pir Abdülkadir Geylanî(k.s.)'nin cami, imaret ve tekkesine bazı gelirler vakfettiği belirtilmiştir.⁽⁸⁾ Resmo'da, tarikatın Rumiye kolu da etkili olmuştur. Şöyle ki, Girit'te bu kolun müessi olan İsmail Rumi'nin bir tekke kurduğu ve burada görevlendirdiği halifelerinin gayr-i müslim halk tarafından şehit edilmesi üzerine İstanbul Fatih semtindeki Körükçü Tekkesi'ni kuran halifesi Körükçü Mehmet Efendi'yi adaya gönderdiği ve bu zâttan sonra pek çok şeyhin burada postnişinlik yaptığı bilinmektedir. Tespit edildiği kadarıyla adada Bektaşiliğe bağlı 10, Halvetiliğe 7, Celvetiliğe 1, Mevleviliğe 1, Kadiriliğe 8, Nakşbendiliğe 4, Bayramiliğe

Kadirilik, Girit adasında Kandiye, Resmo ve Hanya'da kendisini göstermiştir. Evliya Çelebi'ye göre, fetihten sonra Kandiye kalesine Abdülkadir Geylanî (k.s) yolundan bir şeyh gelerek dervişleri ile birlikte zikir halkaları kurmuştur. Her gün büyük topluluklar halinde gönül sohbetleri edilmiştir.(3)

1 ve tarikatı tespit olunamayanlara bağlı 6 tekke olmak üzere toplam 38 tekke faaliyet göstermiştir.⁽⁹⁾ Bu sonuçlara göre adada en etkili olan tarikat Bektaşilik olup ikinci sırayı Kadirilik ve üçüncü sırayı da Halvetilik almaktadır.

Ayrıca, Girit'te Kadiriliği temsil ettiği bilinen üç sûfi şair vardır. Bunlar: Râmiz el-Kadirî, Aşkî ve Yahya Kamî'dir. Divan'ında başta Hz.Peygamber (s.a.s) Efendimiz olmak üzere Ehl-i Beyt'e ve bilhassa Hz. Ali'ye (k.v) yer veren Aşkî'nin bağlı bulunduğu

Kadiriye tarikatı ile ilgili bir şiiri şöyledir:

*Kutb-ı âlem pirimiz
İsm-i a'zam gülümüz
Cümle dilde ismimiz
Kadirîyiz Kâdirî*

*İmam Hüseyin aşkına
Ergör Mevlam sırrına
Canlar fedâ yoluna
Kadirîyiz Kadirî*

*Esrârullah mahzeni
Açıldı Hak gülşeni
Ehlullâhın sultânı
Kadirîyiz Kadirî*

*Cedd-i Resul ol veli
Yoludur sırr-ı Ali
Mesrur et cân u dili
Kadirîyiz Kadirî*

*Derviş Aşkî bendeni
Esirge bîçâreni
Fedâdır cân u teni
Kadirîyiz Kadirî⁽¹⁰⁾*

Dipnotlar

Selami Şimşek, Dünden Bugüne Girit'te Türk Tasavvuf Kültürü,Doğu Kitabevi,İstanbul.,s.11

Şimşek,a.g.e.,s.13

3.Evliya Çelebi,Evliya Çelebi Seyahatnamesi,Haz.Seyit Ali Kahraman,C.VIII,s.225-239

BOA,C.EV.,Dosya No:158,Gömlek No:7873,1551209

BOA,MUL.,Dosya No:790,Gömlek No:29,18Ra1280

6.Melike Kara,Girit Kandiye'deki Müslüman Azınlık Cemaati,Basılmamış Yüksek Lisans Tezi,Mersin Üniv.Sos.Bil. Enst.,2007.,s112

7.BOA,İML.,Dosya No:5,Gömlek No:1310/N-21,20 N 1310

8.A.Nükhet Adıyeke,Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı,s.105

9.Selami Şimşek,a.g.e.,s.192

10.Aşkî,Divan,vr.73b-74a.

Dîvân-ı Kebîr 'den

Mevlânâ (k.s)

Gönül Kabe'si putlarla dolu; lütf edip gel de, Rahman'ın evinden putları dışarı at! (IV, 1889)

• Gönüm, gönüm, gönüm için gönümü incitme! Niçin, niçin bu davranışının manası ne; neden beni perişan edersin?

• Ben, senin gül bahçesine benzeyen yüzünün aşkı ile destanlar gibi uzadım; gül bahçesinden de geniş oldum, serviden de uzun boyluyum!

• Gel; gel de, bana bir nefes ver! O latif nefesin, ab-ı hayat gibi, gönülümün ömrünü uzatır!

• Sen, bizim aklımızın aklısın! Şu halde, neden bizden ayrı duruyorsun? Akıl bir başı bırakıp giderse, o baş aptallaşmaz mı, şaşırıp kalmaz mı?

• Sen, gökyüzündeki parlak aysın; bizse, kapkaranlık geceyiz! Ay olmayan geceler pek karanlık olur!

• Sen, Musa'sın; biz de, senin elinde asayız! Asa, Musa'nın elinden başka elde işe yaramadı!

• Sen, hoş nefesli Hz. İsa'sın; bizse, çamurdan yapılmış kuşuz! Bir nefes üfür de, bizim nasıl göklere yükseldiğimizi seyret!

• Sen, zamanımızın Nuh'usun; bizse, sana bir gemiyiz! Nuh gemiden çıkıp giderse, o gemi bela tufanından kurtulabilir mi?

• Ey benim canım; sen, benim Halil'imsin! Bütün dünya ateşlerle dolu; Halil (a.s) olmadıkça, ateş, gül bahçesi olamaz!

• Sen, Mustafa'nın (s.a.s) nurusun! Gönül Kabe'si putlarla dolu; lütf edip gel de, Rahmân'ın evinden putları dışarı at gitsin!

• Sen, güzellik Yusuf'usun! Halkın gözleri bağlı; hakikati görmüyorlar! Onların gözleri, Kenan'ın ihtiyarı Yakub'un (a.s) gözleri gibi, seninle açılır; lütf edip gel de, gözlerini aç!

Ben aşk kervanı içinde sonsuzluğa doğru gece gündüz yol almadayım. (I, 302)

• Senin sevgine kapılmışım da gece gündüz kararsız kalmışım. Başımı ayaklarına koymuşum, sana secde etmişim. Gece gündüz ben başımı secdeden kaldırmam.

• Ben geceyi gündüzü kendi haline bırakır mıyım? Onları da kendim gibi deli divane ederim. Onları da aşka düşürürüm.

• Âşıkların canları da, gönülleri de kendilerini terk etti, koyup gitti. Şimdi onlar birer gölge varlık gibi cansız gönülsüz ortada kaldılar. Ben de onun aşkı uğruna canımı da veriyorum, gönülümü de. Ben yok olmak istiyorum.

• Ben gönülümün içinde gizleneni buluncaya kadar gece gündüz bir an bile başımı kaşımaya vakit bulamayacağım.

• Senin aşkın mutribliğe, çalgı çalmaya başlayalı belki beni eline alır çalarsın ümidi ile ben gece gündüz şekilden şekile giriyorum. Bazen çeng oluyorum, bazen saz oluyorum.

• Mızrabı güzel ellerinle sen vurduğun için feryadım, figanım gece gündüz göklere yükselmede, gök ehlini, melekleri ağlatmadadır.

• Ey âşıklar kervanının yularını çeken! Ben başka yerde değilim, sizin elinizdeyim. Ben gece gündüz bu katarın içinde sonsuzluğa doğru yol almadayım.

• Ey sevgilim, ey canımın canı! Ben kendinden habersiz mest bir deve gibi gece gündüz senin aşk yükünü çekmedeyim. Senin yükünün altında ezilmekten pek mutluyum. Yalvarırım sana, bana daha çok yük yükle!

• Ey gecenin de gündüzün de canı olan sevgili, benim de canımı aldın; beni cansız bıraktın. Tekrar canlanmak için gece gündüz hep seni bekliyorum, hep seni bekliyorum.

Vakıf .insan Olmak

Dr. Abdulkadir MACİT

Kelime kökeni olarak "durmak, duruş sahibi olmak" manalarına gelen vakf, "vakıf insan" terkinde insan için kullanıldığında, "İslam üzere bir duruş içerisinde olan, kendini bilen, kim olduğunun ve sorumluluklarının farkında olan insan" kastı ile karşılık bulur. Diğer bir ifadeyle vakıf insan, Kuran ve Sünnet'in belirttiğine göre nerede durup durmayacağına müdrük insandır. Bu hususta Kuran ve Sünnet, vakıf insanı sorumluluk başlığı altında şu üç noktada tarif eder: Kendine, âleme ve Rabbine karşı sorumluluk. Kanaatimize göre, vakıf insan, bu üç hasleti kuşanan insandır.

Kendine karşı sorumlu insan, Yaratıcısı'nın kendini yarattığı "Ben, insanları ve cinleri ancak bana kulluk etsinler diye yarattım" (Zâriyât, 56) ayetinde açıklığa kavuşan maksadın farkında olan ve bu maksada göre yaşamaya çalışandır. Ayrıca bu ifadeden, kendisi ile barışık insan olmayı anlıyoruz. Kendisi ile barışık insan *elest bezmindeki sözünün* farkında, Allah'ın kendisine Ruh'undan nefyettiğinin idrakinde, ahsen-i takvîm üzere yaratıldığının şuurunda, *emaneti* yüklendiğinin, halife, cüz'i irade sahibi ve **zıtlıklardan haberdar** olduğunun bilincinde olandır. Bu hakikatleri aklına, gönlüne ve kalbine tasdik ettiren, kendisi ile barışık insandır. Çünkü "Ciğerleri hastalıklı bir bedenden gür ses çıkmayacağı" gibi, kalbine bu hakikatleri tasdik ettirememiş bir insan da kendisi ile barışık olamaz. Bu haldeki insan, "kalpler uyanmadıkça bedenler uyurgezerdir" sözünün doğrudan muhatabı

olmaktadır. Bu yüzden Hz. Peygamber, "Ey kalpleri eviren çeviren Rabbim! Kalbimi dinin üzere sabit kıl" derken, Cenab-ı Allah'tan zikrettiğimiz hakikatlerin kalbe yerleştirilmesini niyaz etmektedir.

Kendisi ile barışık insanın diğer özelliklerini ayeti kerimeler "müminlerden öyle adamlar var ki, ..." ifadesi çerçevesinde birkaç yerde açıklamaktadır. Onlar, *verdikleri söze sadık kalan* (Ahzâb, 23), *hiçbir ticaretin ve alış verişin kendilerini Allah'ı anmaktan, namazı kılmaktan ve zekatı vermekten alıkoymayan* (Nûr, 36-37), *canlarını ve mallarını cennet karşılığında Allah'a satan ve bundan dolayı Allah yolunda savaşan, öldüren ve ölen* (Tevbe, 111) kimselerdir. Söz konusu ettiğimiz bu hususların ışığında Abdullah b. Revaha'yı bu vasıflara sahip bir sahâbi olarak yadediliriz. Bu aziz sahâbi Akabe biatlerinde "Biatımızın karşılığında ne var?" diye sorduğunda, Allah Rasulü "Cennet var" diye cevap verir. Bu vakit itibarıyla, Müslüman olarak yaşacağına ve Allah Rasulü'nü son nefesine kadar savunacağına söz veren sahâbi, gerçekten de, Mute Savaşı'nda sözünün eri olacak, cennet karşılığında canını verecektir. Hz. Hamza, Enes b. Nadr, Musab b. Umeyr, Abdullah b. Müzeni, Hayber'li Esved, .. İsimlerini saymakla bitiremeyeceğimiz nice sahâbe, Ben kimim? Niçin yaratıldım? Nereye gidiyorum? sorularına doğru cevaplar vererek, kendileri ile barışık bir halde yaşamış ve canlarını vermişlerdir. İslam da, bu hissiyat içinde olan aziz insanların

eliyle günümüze kadar gelmiş, benzer hususiyetleri paylaştan insanlar eliyle de kıyamete kadar – biiznillah- devam edecektir.

Vakıf insan, kendisi ile barışık olduktan sonra kendini başkalarına adayan insandır. Çünkü bilir ki, “Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah’a iman edersiniz” (Âl-i İmrân, 10) ayeti sorumluluğun ikinci saç ayağını kendi sırtına yükler. “Kendin için istediğini başkaları için de istemedikçe hakkıyla iman etmiş olmaz” ve “Müslümanların dertleri ile dertlenmeyen bizden değildir” hadisleri de bu hususu tefsir ve teyit etmektedir. Bu konu çerçevesinde Rabbimiz, namazlarda her gün 40 defa “(Allah’ım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz” (Fâtiha, 5) dedirterek ümmet merkezli dua etmemiz, yalvarmamız ve düşünmemiz gerektiğini bize terbiye ettirmektedir. Bu anlayış, sorumluluğumuzun âleme karşı olan cihetini teşkil etmektedir. İnsandan başlayan, tabiat ve âlem ile devam eden bütün mahlûkata yönelik sorumluluk.

Konuyu aydınlatma sadedinde bir örnek zikrederim: Yasin suresinin ikinci sayfasında bir şehre gönderilen üç peygamberin halk tarafından taşlanması ve buna tahammül edemeyen bir adamın/gencin halka yönelik tepkisi anlatılır. Ancak gencin de akıbeti taşlanmak olur. Sayfanın sonunda Rabbimiz, gence “Cennete gir!” der. Gencin cevabı, sorumluluk hissiyatını ifade etmesi bakımından dikkate şayandır. Cevap, “Hamdolsun, cehennemden kurtuldum” şeklinde değildir. En yakınındaki insandan en uzağına kadar bütün kavmini düşünen bir anlayışla “Keşke kavmim, Rabbimin beni başısladığını ve beni ikram edilenlerden kıldığını bilseydi!” (Yâsîn, 26-27) şeklinde olur. Şu halde, ümmetin sorunlarına eğilmek ve tüm insanlığı düşünen bir anlayış ile yaşamak,

insana, “Cennete gir!” hitabına mazhar olmayı kazandırmaktadır. Bu da, vakıf insanın ikinci hasletidir. Bu haslet, çocuklarını yitirmiş bir ana hissiyatı veya depremde yakınına toprağın altında arayan bir baba şefkatinden azade bir tarzda anlaşılabilir. Tıpkı, ateşin etrafında börtü ve böceklerin yanmaması için çırpınan adam örneği ile kendini tanımlayan Allah Rasulü’nün ümmetini düşünen tavrı gibi. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, vakıf insan, kendini başkalarına adayan adamdır. Diğer bir tanımlamayla, bugünün kerameti başkalarına hizmet edebilmektir.

Vakıf insanın sahip olması gereken sorumluluğun üçüncüsü, Rabbine karşıdır. Bu sorumluluk, esasen diğer iki sorumluluğun menbaı hükmündedir. Diğer taraftan bu sorumluluk, diğer sorumluluklara istikamet ve ruh veren bir konumdur. Şüphesiz bu üç sorumluluk, birbirinden ayrılmaz bir terkip manzarası arz etmektedir. Her iki söz de aynı manaya gelir. “Rabbini bilen kendini, kendini bilen Rabbini bilir.”

Sözlerimizi bağlarken, Rabbimizin vakıf insanın kuşanması gerektiğini belirttiği ana hasletleri şu maddeler ile sıralayabiliriz: Salih/iyi, muttaki, muslih (islah edici), ilim sahibi, muhlis (ihlas sahibi), teşkilatlı ve ibadet ehli olmak. Bunu söylerken, son maddede ibadetlerle sorunu olmayan, ibadet endeksli hayat süren insanı kastediyoruz. “Saat kaç?” diye soran gence köstekli saatine bakarak “Vakit yakın” diyen amcanın, vakti, namaz merkezli değerlendirmesi ve namaza karşı hassasiyeti, kanaatimizce vakıf insanın ayırıcı özelliklerinden birisi olmalıdır. Duamız, vakıf insanlardan olabilmektir. Bu sayede, Cenab-ı Allah’ın dinini kıyamete kadar devam ettireceği yolcular kervanında yer alabilmektir. Unutmayalım ki, kendisini İslam’a vakfedene Rabbimiz, “Cennete gir!” diyecektir. Vesselam.

Ayakta idrar yapmanın hükmü nedir?

Hz. Peygamber'in (s.a.s) küçük abdest bozma konusundaki davranışları ile ilgili rivayetler, küçük abdesti (bevli) çömelerek yapmanın İslâm adabından olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bir engel olmaması halinde ayakta idrar yapmak tenzihen mekruh kabul edilmiştir (İbn Âbidîn, Reddül-muhtar, I, 229).

Zira ayakta idrar yapılırken idrar serpintisinde korunmak güçtür. Oysaki Peygamber Efendimiz (s.a.s) idrardan sakınmayı emretmiş; kabir azabının çoğunun idrar serpintisinden dolayı olacağını haber vermiştir (Buhârî, Vudû 55, 56; İbn Mâce, Tahâra 26).

Kişi, çömelmekte zorlanır ya da abdest bozacağı yer çömelmeye uygun olmazsa üzerine idrar sıçratmamaya özen göstererek ayakta idrar yapabilir.

Necaset bulaşmış bir elbise, kuru temizleme yöntemi ile temizlenebilir mi?

İslâm dini her alanda olduğu gibi elbise temizliğine de önem vermiştir. Kur'an'da;

"Ey bürünüp örtünen! Kalk (ve) uyar, Rabbini tekbir et (yücelt). Elbiseni de temizle. Pislikten (şirkten veya görünen pislikten) kaçınıp uzaklaş!" (Müddessir, 54/1-5) buyrulmaktadır.

Elbisedeki pislik elde yıkanarak veya çamaşır makineleriyle temizlendiği gibi kuru temizleme cihazları kullanılarak da temizlenebilir. "Kuru temizleme" diye bilinen, uygulama konusunda ilgililerden edinilen bilgilerde, bu işlemin ilaçlı ve leke çıkarıcı su ile yıkanarak veya sadece lekelerin çıkarılması amacıyla lokal (kısmî) temizleme şeklinde yapıldığı, lokal temizlemelerde önce temizlenmesi gereken yerin tespit edilip, bu kısımdaki lekenin buharla ve leke çıkarıcı ilaçlarla gerektiği kadar ısıtılıp, sürtülüp, yumuşatılması ve bu esnada oluşan ıslaklığın hava ile vakumlanması şeklinde bir işlem

uygulandığı anlaşılmıştır.

Bu şekilde temizlenen eşyanın dinen de temiz olmasına engel bir durum görülmemektedir.

Tuvalet kâğıdı ile temizlenmenin bir sakıncası var mıdır?

Dinimizde namazın sahih olma şartlarından biri de, insan vücudunun, elbisesinin ve namaz kılacağı yerin dinen pis sayılan şeylerden temiz olmasıdır. Aslolan bu temizliğin su ile yapılmasıdır. Su ile temizlik İslâm toplumlarının en belirgin özelliklerinden birisidir.

Taharet için su bulunmadığında, diğer temizlik malzemeleriyle de taharet yapılabilir (Merğînânî, el-Hidâye, I, 38). Necaset mahallinin su ile iyice temizlendikten sonra kurulanması en uygun olanıdır.

Bazı kaynaklarda yazı malzemesi olduğu için kâğıdın temizlik malzemesi olarak kullanılması uygun görülmemişse de, günümüzde tuvalet kâğıtları, temizlik için üretildiğinden, bunların temizlik amacıyla kullanılmalarında bir sakınca yoktur (İbn Âbidîn, Reddül-Muhtar, 1/340).

Alkollü temizlikte kullanılması caiz midir?

Alkollü içeceklerin içilmesi dinimizde kesin olarak haram kılınmıştır (Mâide 5/90-91).

Bunlar necis oldukları için kullanılmaları da caiz değildir. Dolayısıyla elbise ve beden üzerine dökülmeleri halinde yıkanmaları gerekir. Zira üzerine şarap, şampanya, rakı, konyak ve benzeri alkollü bir içki dökülmüş olanlar bunları yıkamadıkça namaz kılamazlar.

İçmek için değil de, temizlik amacıyla üretilmiş olan alkollü maddelerin içilmesi haram olmakla birlikte (Buhârî, Edeb, 80, Müslim, Eşribe, 73), temizlik maddesi olarak kullanılması caizdir. Bu nedenle, namaz kılmadan önce bu ürünlerin sürüldüğü yerlerin yıkanması gerekmez (Kâsânî, Bedâi'u's-Sanâi', V, 115; Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, II, 87-88).